

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Κατεύθυνση:

Διεθνών Σχέσεων και Οργανισμών

Πτυχιακή Εργασία

Τίτλος Εργασίας:

«Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στη Μεσόγειο»

Όνοματεπώνυμο: Ιόλη – Ευγενία Γαλιατσάτου

Αριθμός Μητρώου: 4312018022

Επιβλέπων καθηγητής: Ιωάννης Στριμπίης

Τόπος: Ρόδος, Ιούνιος 2022

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες	3
Περίληψη	5
Εισαγωγή	6
Κεφάλαιο 1. Το Εμπόριο Ανθρώπων ως διασυνοριακό έγκλημα και εμφάνισή του στη Μεσόγειο.....	8
Κεφάλαιο 2. Πρωτόκολλα του Παλέρμo	12
2.1 Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων	12
2.2 Πρωτόκολλο κατά της λαθρεμπορίας μεταναστών από ξηρά, θάλασσα και αέρα.....	14
Κεφάλαιο 3. Συνοριακός Έλεγχος και εμπορία ανθρώπων στη Μεσόγειο Θάλασσα.....	16
3.1 Ναυτικές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη της εμπορίας και του διασυνοριακού εγκλήματος	16
3.2 Εμβάθυνση Συνεργασίας για την Επιβολή του Νόμου σε όλη τη Μεσόγειο	17
3.3 Συνεργασία Επιβολής του Νόμου στα πλαίσια της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης.....	18
Κεφάλαιο 4. Η Ad Hoc Προσέγγιση για Συνεργασία για την εμπορία ανθρώπων και τη διαχείριση των συνόρων στη Μεσόγειο.....	19
Κεφάλαιο 5. Συμμετοχή του FRONTEX στο διασυνοριακό έγκλημα	24
5.1 Επιχείρηση ‘Poseidon’	26
5.2 Επιχειρήσεις ‘Hera – Minerva – Indalo’	27
5.3 Επιχείρηση ‘Triton’	29
5.4 Επιχείρηση ‘Sophia’	29
5.5 Επιχείρηση ‘Themis’	32
5.6 Επιχείρηση ‘Terra’	33
Κεφάλαιο 6. Θαλάσσια Συνεργασία NATO – Ευρωπαϊκή Ένωση.....	34
Συμπεράσματα	38
Βιβλιογραφία	40

Συντομογραφίες

Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΧΕΔΑΑ	Χώρος Ελεύθερης Ασφάλειας και Δικαιοσύνης
ΚΕΠΠΑ	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
ΕΠΓ	Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας
ΕΠΑΑ	Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας
ΕΟΑ	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας
ΕΣΑ	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ασφαλείας
ΕΠΑ	Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφαλείας
ILO	International Labour Organization – Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ΔΟΕ)
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund – Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά
UNODC	United Nations Office of Drugs and Crime – Γραφείο των Η.Ε. για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα
UNTOC	United Nations Convention against Transnational Organized Crime – Σύμβαση των Η.Ε. κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος
IOM	International Organization of Migration – Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)
EMP	Euro-Mediterranean Partnership – Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση
BM	Border Management – Διαχείριση Συνόρων
JHA	Justice and Home Affairs Council – Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe – Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
FRONTEX	Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής
EC	European Council – Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
SAR	Search and Rescue – Έρευνα και Διάσωση

CSDP Common Security and Defence Policy – Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)

UNCLOS United Nations Convention on the Law of the Sea – Σύμβαση των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας

SOLAS International Convention for the Safety of Life at Sea – Σύμβαση Ασφάλειας Ζωής στη Θάλασσα

NATO North Atlantic Treaty Organization – Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου

SNMG2 Standing NATO Maritime

Περίληψη

Λόγω της ραγδαίας εξέλιξης της, οι βλαβερές συνέπειες της εμπορίας ανθρώπων (trafficking) αναγνωρίζονται πλήρως από τα θύματα μόνο κατά την άφιξή τους σε ξενικό έδαφος. Οι οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις που χρειάζεται να εφαρμοστούν στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, ιδίως όσον αφορά τους συνοριακούς ελέγχους, τη νόμιμη μετανάστευση και την αστυνομική συνεργασία, αντικατοπτρίζονται στις εξωτερικές σχέσεις των ευρωπαϊκών χωρών με εκείνες του τρίτου κόσμου, βάσει μιας προσέγγισης για τη διαχείριση των συνόρων. Στην αντιμετώπιση των συνεπειών που προκύπτουν, καλούνται να λάβουν μέτρα τα Ηνωμένα Έθνη με τρία πρωτόκολλα για τη συμπλήρωση της Σύμβασης του 2000 κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, λαμβάνοντας την επίσημη ονομασία ως Σύμβαση του Παλέρμο.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία ασχολείται με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στη Μεσόγειο. Συγκεκριμένα αναφέρεται στο εμπόριο ανθρώπων, το οποίο έχει αποτελέσει μάλιστα για μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού και πλέον κατατάσσεται ως διασυνοριακό έγκλημα στο μεσογειακό χώρο. Η διασυνοριακότητα του φαινομένου έχει λάβει υψηλές προσεγγίσεις τόσο από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η Ε.Ε. σε συνεργασία με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης προάγουν με ναυτικές επιχειρήσεις και με την, σε μέγεθος χρόνου, επιβολή του νόμου στα πλαίσια της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης, την πρόληψη ή και την καταστολή του προβλήματος σε μεσογειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Η Ε.Ε. θεωρείται σημαντική δικλείδα ασφαλείας όσον αφορά την καταπολέμηση του trafficking, αφενός με τη συμμετοχή και συνεργασία σημαντικών κυβερνητικών οργανισμών και αφετέρου με ποικίλες επιχειρησιακές δραστηριότητες κατά αυτού.

Για την ολοκλήρωση της εργασίας παρουσιάζεται ένα ολοκληρωμένο συμπέρασμα από τις παρακάτω πληροφορίες, τονίζοντας την επείγουσα σημασία που επιβάλλεται να δοθεί, αλλά και που ήδη δίνεται από εξέχοντες φορείς για τη διαχείριση ενός κρίσιμου, με ευρείας κλίμακας, φαινομένου.

Εισαγωγή

Με την πάροδο των ετών, το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων λαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή. Η διακίνηση περιλαμβάνει γενικά τη χρήση βίας, απάτης ή εξαναγκασμού για την υποδούλωση ανθρώπων σε καταστάσεις εκμεταλλεύσιμες, και σε πολλές περιπτώσεις, παράνομες ακόμα και επικίνδυνες. Η χρήση απάτης, βίας ή εξαναγκασμού συνήθως διακρίνει το trafficking από τη λαθραία διακίνηση ανθρώπων. Τα θύματα δύναται να εξαναγκαστούν σε εργασία σε πολλούς διαφορετικούς τομείς και βιομηχανίες, όπως την πορνεία, τα καταστήματα εργασίας, τις γεωργικές επιχειρήσεις, στις ένοπλες συγκρούσεις, σε βιομηχανίες παροχής υπηρεσιών ή και σε σπίτια ανθρώπων. Δεν αναγνωρίζουν όλες οι κυβερνήσεις το trafficking ως πρόβλημα, καθώς συχνά τα αλλοδαπά θύματα αντιμετωπίζονται ως παράνομοι μετανάστες και απελούνται πίσω στις χώρες καταγωγής τους, αντί να προστατεύονται από τους δράστες ή από πιθανή μελλοντική απειλή. Ωστόσο, στις περισσότερες χώρες το παράνομο εμπόριο έχει αναγνωριστεί ως εθνικό και διεθνές πρόβλημα, και υπάρχει ευρεία συμφωνία για την ανάγκη πολυμερούς αντιμετώπισης σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο (H. van der Laan & Smit & Busschers & Aarten , 2009).

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές εκτιμήσεις για τον αριθμό των ανθρώπων που μετατρέπονται σε θύματα εμπορικών συναλλαγών. Το trafficking είναι ο τρίτος μεγαλύτερος κλάδος των εγκλημάτων στον κόσμο, μετά τη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων, αποτελώντας την ταχύτερα αναπτυσσόμενη δραστηριότητα των διεθνικών εγκληματικών οργανώσεων. Καταδικάζεται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από διεθνείς συμβάσεις, ενώ υπόκειται σε οδηγία στην Ε.Ε. Σύμφωνα με τις εκδόσεις 2018 και 2019 των ετήσιων εκθέσεων για την εμπορία ανθρώπων που εκδίδουν οι ΗΠΑ, η Λευκορωσία, το Ιράν, η Ρωσία και το Τουρκμενιστάν, αλλά και πιο συγκεκριμένα, οι περισσότερες χώρες της Μεσογείου παραμένουν μεταξύ των χειρότερων κρατών όσον αφορά την παροχή προστασίας από τη διακίνηση και την καταναγκαστική εργασία (Department of the State, 2019).

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία θα αναλυθεί η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στη Μεσόγειο. Κατά της διάρκειας, ωστόσο, της ανάλυσης, δημιουργούνται πληθώρα ερωτημάτων. Ορισμένα από τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι: Ποιος ο λόγος που φέρει την ονομασία ‘διασυνοριακό έγκλημα’ και πότε εμφανίζεται στη Μεσόγειο; Υπάρχει ανάλογος έλεγχος, και κατά προτίμηση,

συνοριακός, προκειμένου να αποφευχθεί η εξάπλωσή του; Έχει γίνει προσπάθεια μίας Ad Hoc προσέγγισης για συνεργασία, αλλά και για διαχείριση των συνόρων στη Μεσόγειο; Κατά πόσον έχουν συμβάλει ραγδαία τα πρωτόκολλα του Παλέρμο, καθώς και εκείνου κατά της λαθρεμπορίας των μεταναστών στην πρόληψη και τιμωρία του εγκλήματος, όπως και στον έλεγχο της ξηράς και θάλασσας αντίστοιχα; Ποιο ρόλο διαδραμάτισε ο ευρωπαϊκός οργανισμός FRONTEX για την καταπολέμηση του εγκλήματος, αλλά και η θαλάσσια συνεργασία μεταξύ NATO – E.E.;

Η αναλυτική διαδικασία περιλαμβάνει αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο την εμφάνιση του trafficking και την εξέλιξή του στη Μεσόγειο. Έπειτα, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία ανάλυση όσον αφορά τα ανάλογα πρωτόκολλα που εφαρμόζονται για την πρόληψη της μαστίγας. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται εκτενώς η ύπαρξη συνοριακού ελέγχου στο μεσογειακό χώρο με ναυτικές επιχειρήσεις της E.E. και με την επιβολή ειδικού νόμου τήρησης της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας. Στη συνέχεια, γίνεται μια αντικειμενικά υποκειμενική προσπάθεια ad hoc προσέγγισης, Τέλος, ερευνώνται οι επιχειρησιακές δραστηριότητες του FRONTEX, όπως και η σχέση μεταξύ NATO – E.E.

Για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασία χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενείς πηγές αναφοράς, όπως βιβλία και κυβερνητικά έγγραφα διεθνών οργανισμών, και δευτερογενείς πηγές αναφοράς, από διαδικτυακές πηγές άρθρων και ηλεκτρονικά βιβλία.

Στη συγκεκριμένη εργασία υποστηρίζεται πως η εμπορία ανθρώπων αποτελεί αδίκημα, το οποίο έχει ανησυχήσει τόσο τη Μεσόγειο όσο και την παγκόσμια κοινότητα αρκετές δεκαετίες, καθιστώντας τη ως έγκλημα που εξελίσσεται διαρκώς.

Κεφάλαιο 1. Το Εμπόριο Ανθρώπων ως διασυνοριακό έγκλημα και εμφάνισή του στη Μεσόγειο

Ως εμπορία ανθρώπων ονομάζεται κάθε μορφή σύγχρονης ή μη δουλείας, στρατολόγησης, μεταφοράς, υπόθαλψης ή παράνομης μεταφοράς ατόμων δια της βίας ή της εξαπάτησής τους με σκοπό την εργασία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση ή δραστηριότητες από τις οποίες άλλοι επωφελούνται οικονομικά. Άνδρες, γυναίκες και παιδιά όλων των ηλικιών και προελεύσεων αποτελούν θύματα αυτού του εγκλήματος, το οποίο συμβαίνει σε κάθε περιοχή του κόσμου. Οι διακινητές χρησιμοποιούν συχνά βία ή απατηλά γραφεία ευρέσεως εργασίας και ψεύτικες υποσχέσεις για εκπαίδευση, ρομαντικές σχέσεις ή και ευκαιρίες απασχόλησης με σκοπό την εξαπάτηση και τον εξαναγκασμό των θυμάτων τους (United Nations, 2000).

Αυτά περιλαμβάνουν ποικίλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, καταναγκαστικής εργασίας ή υπηρεσίες, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, και την αφαίρεση οργάνων. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, η πρώτη μορφή παγκόσμιας εμπορίας ανθρώπων ξεκίνησε με το αφρικανικό δουλεμπόριο. Δεδομένου ότι η αμερικανική και η ευρωπαϊκή ήπειρος συμμετείχαν ως αγοραστές και οι διάφορες αφρικανικές ομάδες ήταν τόσο αντικείμενα του εμπορίου όσο και μεσάζοντες, πρόκειται για την πρώτη γνωστή διεθνή ροή trafficking. Ωστόσο, πριν από τον πρώτο νόμο κατά της δουλείας από τους Βρετανούς το 1807, το εμπόριο ήταν νόμιμο και ανεκτό από την κυβέρνηση. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ακολούθησαν τους Άγγλους το 1820, απαγορεύοντας τη δουλεία, καθώς εκείνη την εποχή, δεν υπήρχαν άλλοι διεθνείς οργανισμοί που θα μπορούσαν να καταστήσουν τέτοιες αποφάσεις δεσμευτικές για πολλά έθνη ταυτόχρονα (Oster, 2016). Μετά την παύση του αφρικανικού δουλεμπορίου, η 'λευκή δουλεία' ήρθε στο φως της δημοσιότητας. Το 1904 υπεγράφη η Διεθνής Συμφωνία για την καταστολή του 'εμπορίου λευκών σκλάβων' και η πρώτη διεθνής συμφωνία για το trafficking. Η ποινικοποίησή της δεν έγινε μέχρι την υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης για την Καταστολή του Εμπορίου Λευκών Δούλων το 1910 (Oster, 2016).

Η διακίνηση είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που επηρεάζει ανθρώπους νέων ηλικιών, ανεξαρτήτως φύλου ή εθνικότητας. Υπολογίζεται ότι περίπου 1.000.000 άνθρωποι διακινούνται κάθε χρόνο παγκοσμίως και ότι 20.000 έως 50.000 διακινούνται στη Μεσόγειο. Θύματα είναι κυρίως ευάλωτοι άνθρωποι για διάφορους λόγους, όπως ψυχολογικής ή συναισθηματικής ευπάθειας, οικονομικών δυσκολιών,

έλλειψη κοινωνικού δικτύου ασφαλείας, φυσικών καταστροφών ή πολιτικής αστάθειας. Ένας άλλος αιτιώδης παράγοντας είναι η παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει εκτοξεύσει τις αναπτυσσόμενες χώρες στην παγκόσμια αγορά, αυξάνοντας το βιοτικό επίπεδο και συμβάλλοντας στη συνολική ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας (Homeland Security, 2021).

Το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων μπορεί να εκτελείται σε μία χώρα, ενώ σημαντικό μέρος της προετοιμασίας, του σχεδιασμού, της διεύθυνσης ή του ελέγχου του λαμβάνει χώρα σε άλλο κράτος. Το trafficking μπορεί να εμπλέκει μια οργανωμένη εγκληματική ομάδα που ασκεί δραστηριότητες σε περισσότερα του ενός κράτη, έχοντας ουσιώδη αποτελέσματα σε περιοχές εκτός από εκείνες στις οποίες διαπράχθηκε. Ωστόσο, αυτά τα διακρατικά χαρακτηριστικά δεν είναι κρίσιμα, καθώς δύναται να διαπράττεται εξ ολοκλήρου σε ένα μόνο κράτος. Οι δύο συμβάσεις, που το αποτελούν, εστιάζουν λιγότερο στο διεθνικό στοιχείο του εγκλήματος και στα εκμεταλλεύσιμα χαρακτηριστικά του. Το trafficking αποτελεί εσωτερικό αδίκημα, όταν τα θύματα μεταφέρονται εκτός των συνόρων μιας συγκεκριμένης χώρας (Ventrella, 2010).

Στην απαρχή του 1990, οι αρχές της Ε.Ε. συνειδητοποίησαν ότι μια κοινή προσέγγιση με κράτη – μέλη για την αντιμετώπιση του εμπορίου στη Μεσόγειο ήταν απαραίτητη. Η διακίνηση σχετίζεται με ένα μεγάλο αριθμό ζητημάτων για τα οποία η Ένωση έχει δικαιοδοσία (Grundell, 2015). Τα θεσμικά όργανά της απέκτησαν αρμοδιότητες στο τομέα του ποινικού και δικαστικού κλάδου με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993. Η συνθήκη αυτή δημιούργησε τον τρίτο πυλώνα της Σύμβασης των Η.Ε. και επέτρεψε μια διακριτή μορφή υπερεθνικής συνεργασίας σε θέματα ελέγχου των συνόρων, ασύλου, μετανάστευσης, αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας. Έκτοτε, οι αρμοδιότητες αυτές επεκτάθηκαν διαδοχικά, πρώτα με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, η οποία δημιούργησε τον ΧΕΑΔ, και αργότερα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας το 2007, στην οποία υποβάλλονταν όλα τα θέματα αστυνομικής και ποινικής συνεργασίας στη νομοθετική διαδικασία συναπόφασης, καταργώντας επίσημα τη δομή των πυλώνων (Grundell, 2015).

Με το πέρασμα των χρόνων, το trafficking έλαβε τεράστιες διαστάσεις. Σύμφωνα με τη ΔΟΕ, το 75% των καταγεγραμμένων περιπτώσεων χαρακτηρίστηκαν ως σεξουαλική εκμετάλλευση. Ωστόσο, παρόλο που η συγκεκριμένη πράξη είναι ο

πιο τεκμηριωμένος τύπος διακίνησης, αυτό δεν συνεπάγεται συνολική συνέπεια στην αναγνώρισή του. Για παράδειγμα, οι κυβερνήσεις διαφωνούν ως προς την ύπαρξη διαφοράς μεταξύ ‘εξαναγκαστικής’ και ‘εθελοντικής’ πορνείας (H. van der Laan & Smit & Busschers & Aarten, 2009).

Το 2006, οι Ηνωμένες Πολιτείες εκτιμούσαν έως 800.000 άτομα διακινούνται ετησίως μέσω διεθνών συνόρων. Σύμφωνα με τη UNICEF και τη ΔΟΕ, ο αριθμός είναι πολύ μεγαλύτερος, καθώς περίπου 2 εκατομμύρια άνθρωποι αποτελούν θύματα κάθε χρόνο παγκοσμίως. Το ίδιο έτος, η Ιταλία ανέφερε 2.143 περιπτώσεις. Αυτός ο σχετικά υψηλός αριθμός σχετίζεται ενδεχομένως με παράνομους μετανάστες γενικά (H. van der Laan & Smit & Busschers & Aarten, 2009). Από τα μέσα του 2017, ο αριθμός θυμάτων, που ανταποκρίνεται συχνά σε πρόσφυγες και μετανάστες, αναχωρούν από τις ακτές της Λιβύης με προορισμό την Ευρώπη σε μειωμένο ποσοστό. Εντούτοις οι προσπάθειες των ευρωπαϊών φορέων χάραξης πολιτικής να περιορίσουν την εμπορία μέσω της εξωτερίκευσης των συνόρων τους και της εξάρθρωσης των ‘εγκληματικών’ δικτύων, έχει οδηγήσει σε αυξημένο ανταγωνισμό για τον έλεγχο των επικερδών οδών. Καθώς οι πολιτικές γίνονται πιο αυστηρές, τα ποσά των κερδών αποτελούν άπιαστο όνειρο, με αποτέλεσμα οι διακινητές να επιλέγουν πιο επικίνδυνες διαδρομές, αυξάνοντας τις αμοιβές τους και καταφεύγοντας σε νέους τρόπους εκμετάλλευσης των ανθρώπων, οι οποίοι προσπαθούν να ταξιδέψουν κατά μήκος της κεντρικής μεσογειακής οδού (Murphy-Teixidor & Bonfiglio & Leigh, 2020).

Το trafficking ξεκινά συνήθως από τις χώρες προέλευσης – συγκεκριμένα τη Νοτιοανατολική Ασία, την Ανατολική Ευρώπη και την Αφρική – όπου αναζητούνται άτομα προκειμένου να μετακινηθούν από τις φτωχές συνθήκες των χωρών καταγωγής τους σε πιο σταθερά, αναπτυσσόμενα περιβάλλοντα (Steverson & Wooditch, 2014). Πραγματοποιείται μέσω τριών οδών προς και μέσω της Λιβύης.

Η διαδρομή της δυτικής Μεσογείου αποτελεί εδώ και καιρό σημαντικό αγωγό για διακινητές που μεταφέρουν ανθρώπους στην Ευρώπη μέσω του Μαρόκου. Η δρόμος αυτός είναι ένα καίριο σημείο υποδοχής από τη Βόρεια Αφρική. Τα θύματα έχουν συνήθως δύο επιλογές για να φτάσουν στη θάλασσα: η πρώτη είναι να ταξιδέψουν κατά μήκος της δυτικοαφρικανικής ακτογραμμής, ενώ η δεύτερη επιλογή συνίσταται σε ένα σύντομο, αλλά επικίνδυνο ταξίδι μέσω της Σαχάρας. Σύμφωνα με

την υπηρεσία συνοριακού ελέγχου της Ε.Ε., Frontex, εκείνοι που ταξίδευαν κατά μήκος της ακτογραμμής ήταν αρχικά μετανάστες εργασίας από την Αλγερία και το Μαρόκο που αναζητούσαν εργασία στις πλουσιότερες αγορές της νότιας Ευρώπης (Achilli, 2016).

Η δεύτερη είναι η κεντρική διαδρομή, η οποία ξεκινάει από τη Λιβύη διασχίζοντας την ιταλική και μαλτέζικη ακτογραμμή. Χρησιμοποιείται κυρίως από τους Δυτικοαφρικανούς, κυρίως μέσω του βόρειου τμήματος του Νίγηρα, του Μάλι και της νότιας Αλγερίας, προς τα νοτιοδυτικά σύνορα της Λιβύης κατευθυνόμενοι προς το βόρειο τμήμα της Μεσογείου (Murphy-Teixidor & Bonfiglio & Leigh, 2020). Η συγκεκριμένη διαδρομή, μετά τη διμερή συμφωνία μεταξύ Ιταλίας – Λιβύης, κατέγραψε μεγάλη άφιξη ανθρώπων μετά το ξέσπασμα της Αραβικής Άνοιξης το 2011. Οι έμποροι συνήθως επιβιβάζουν τα θύματα σε βάρκες κατευθυνόμενα προς τις ιταλικές ακτές. Τα σκάφη αυτά είναι εξοπλισμένα με φτωχές μηχανές και συχνά δεν έχουν επαρκή καύσιμα για να καταλήξουν στην Ευρώπη (Achilli, 2016).

Τέλος, το τρίτο πέρασμα είναι της ανατολικής Μεσογείου μέσω Τουρκίας – Ελλάδας, η οποία χρησιμοποιήθηκε αρκετά κατά το 2015. Από το 1991 έως το 2001, ήταν ένα από τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα σημεία εισόδου μεταναστών, κυρίως συριακής καταγωγής, που κατέληγαν λόγω οικονομικών και πολεμικών αναταραχών. Ένα μεγάλο μέρος αυτών των μεταναστών έφθασε στα κράτη – μέλη της Ε.Ε. μέσω της λεγόμενης βαλκανικής οδού, που διασχίζει την Ένωση με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Σερβία στην Ουγγαρία, την Κροατία και στη συνέχεια προς τη δυτική Ευρώπη (Achilli, 2016).

Κεφάλαιο 2. Πρωτόκολλα του Παλέρμο

2.1 Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (UNTOC), επίσης αποκαλούμενη ως Σύμβαση του Παλέρμο, είναι μια πολυμερής συνθήκη του 2000 που χρηματοδοτήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και η οποία εγκρίθηκε με ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε. στις 15 Νοεμβρίου 2000.

Η Σύμβαση η οποία εγκρίθηκε με την απόφαση 55/25 της Γενικής Συνέλευσης της 15^{ης} Νοεμβρίου του 2000, αποτελεί το κύριο μέσο για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Υπεγράφη από τα κράτη – μέλη σε πολιτική διάσκεψη υψηλού επιπέδου που συγκλήθηκε για το σκοπό αυτό στο Παλέρμο της Ιταλίας στις 12 – 15 Δεκεμβρίου 2000 και τέθηκε σε ισχύ στις 29 Σεπτεμβρίου 2003. Συμπληρώνεται περαιτέρω από τρία Πρωτόκολλα, τα οποία στοχεύουν σε συγκεκριμένους τομείς του οργανωμένου εγκλήματος: το Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών, το Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από ξηρά, θάλασσα και αέρα, και το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και εμπορίας πυροβόλων όπλων, μερών και συστατικών τους, όπως και πυρομαχικών (United Nations, 2004). Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση είναι αναγκαία τα δύο πρώτα.

Οι χώρες αρχικά, για να αποτελέσουν μέρη ενός από τα Πρωτόκολλα, απαιτείται να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη της ίδιας της Σύμβασης. Η ίδια συνιστά ένα σημαντικό βήμα στον αγώνα κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, σηματοδοτώντας την αναγνώριση της σοβαρότητας των προβλημάτων που θέτουν τα κράτη – μέλη, καθώς και την ανάγκη προώθησης και ενίσχυσης της στενής διεθνούς συνεργασίας για την αντιμετώπιση αυτών. Τα κράτη που επικυρώνουν το εν λόγω μέσο δεσμεύονται να λάβουν μια σειρά μέτρων κατά των εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης πρακτικών κατά των εθνικών ποινικών αδικημάτων (United Nations, 2004).

Η εμπορία ανθρώπων, δύναται να βρεθεί στη Σύμβαση των Η.Ε., όπως και στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης χαρακτηριζόμενη από ένα συνδυασμό

τριών στοιχείων: τη δράση, τα μέσα και το σκοπό. Η απαιτούμενη δράση είναι η στρατολόγηση, μεταφορά, υπόθαλψη ή παραλαβή ατόμων. Η μία ή περισσότερες επιλογές από τη χρήση των μέσων μπορεί να είναι η απειλή ή χρήση βίας, ο εξαναγκασμός, η απάτη, η εξαπάτηση, η κατάχρηση ευάλωτων θέσεων, η παροχή πληρωμών ή ωφελημάτων και η απαγωγή. Ενώ ο σκοπός στο trafficking αφορά αποκλειστικά και μόνο την εκμετάλλευση των ατόμων (UNODC, 2004).

Το Πρωτόκολλο του Παλέρμο, όπως ονομάζεται, για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών, εγκρίθηκε με το ψήφισμα 55/25 της Γενικής Συνέλευσης. Τέθηκε σε ισχύ στις 25 Δεκεμβρίου 2003. Είναι το πρώτο παγκόσμιο νομικά δεσμευτικό μέσο με συμφωνημένο ορισμό για τη διακίνηση. Η πρόθεση πίσω από αυτόν τον ορισμό είναι η διευκόλυνση της σύγκλισης των εθνικών προσεγγίσεων σε θέματα που θα υποστηρίζουν την αποτελεσματική διεθνή συνεργασία για τη διερεύνηση και τη δίωξη υποθέσεων. Ένας πρόσθετος στόχος του είναι η προστασία και η παροχή βοήθειας στα θύματα με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους (United Nations, 2004). Το δεσμευτικό μέσο απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να ποινικοποιήσουν την εμπορία, ορίζοντας ότι ποινικοποίηση της συμπεριφοράς θα περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία, και θα περιγράφονται στην παρούσα ενότητα όχι ως μεμονωμένες ενέργειες. Τα κράτη – μέρη δύναται να αποφασίσουν για τις μεμονωμένες πράξεις, χωρίς να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Πρωτοκόλλου για την εμπορία ανθρώπων (United Nations, 2004). Ως εκ τούτου, τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να διερευνούν ποια άτομα αποτελούν θύματα εκμετάλλευσης χωρίς τον αποκλεισμό συγκεκριμένων ομάδων, καθώς οποιοσδήποτε μπορεί να θεωρείται δυνητικό θύμα.

Και στις δύο συμβάσεις, των Η.Ε. (United Nations, 2004), αλλά και του συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe, 2018), η εκμετάλλευση αποτελεί μοναδικό μέσο για το trafficking με σκοπό την πορνεία, αλλά και για άλλες μορφές εκμετάλλευσης, όπως την καταναγκαστική εργασία. Παρόλο που τα σχετικά στοιχεία δεν είναι απολύτως αξιόπιστα, είναι ασφαλές να ειπωθεί ότι τα περισσότερα θύματα υφίστανται εκμετάλλευση για άλλους σκοπούς. Ενώ οι διαπραγματευτές της Σύμβασης και των πρωτοκόλλων υποστηρίζουν επίσης ότι χρειάζεται να ποινικοποιηθεί και η απλή απόπειρα διάπραξης του trafficking (United Nations, 2006).

2.2 Πρωτόκολλο κατά της λαθρεμπορίας μεταναστών από ξηρά, θάλασσα και αέρα

Η διακίνηση μεταναστών ορίζεται από το Πρωτόκολλο των Η.Ε. κατά του λαθρεμπορίου μεταναστών από ξηρά, θάλασσα και αέρα. Το πρωτόκολλο εγκρίθηκε με το ψήφισμα 55/25 της Γενικής Συνέλευσης και τέθηκε σε ισχύ στις 28 Ιανουαρίου 2004. Αντιμετωπίζει το αυξανόμενο πρόβλημα των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων που διακινούν λαθραία μετανάστες, συχνά με υψηλό κίνδυνο για τους ίδιους και αυξημένο κέρδος για τους δράστες. Αποσκοπεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησής τους, καθώς και στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών, προστατεύοντας παράλληλα τα δικαιώματα των θυμάτων και αποτρέποντας τις χειρότερες μορφές εκμετάλλευσής τους, οι οποίες συχνά χαρακτηρίζουν τη διαδικασία του trafficking (United Nations, 2004).

Το Πρωτόκολλο συντάχθηκε με σκοπό την τιμωρία των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων που σκόπιμα διακινούν άτομα για οικονομικό όφελος. Ωστόσο, δεν ασχολείται με την παράνομη είσοδο χωρίς το οικονομικό κέρδος, την υποβοήθηση της παράνομης μετανάστευσης που δεν αφορά εγκληματικές οργανώσεις ή την παράνομη είσοδο αυτούσια. Ο λόγος για τις εξαιρέσεις αυτές είναι ότι το έγκλημα της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες – λαθραία διακίνηση μεταναστών – έχει αναγνωριστεί ως διεθνικής φύσεως. Αυτό απαιτεί την πλήρη επικέντρωση του Πρωτοκόλλου ειδικά στην καταπολέμηση της συγκεκριμένης μορφής εγκλήματος (Ventrella, 2010).

Επίσης, γίνεται αναφορά στο χαρακτηριστικό του ‘οικονομικού κέρδους’. Τα συμβαλλόμενα κράτη καλούνται να το καταστήσουν ως ποινικό αδίκημα, όταν διαπράττεται εκ προθέσεως και με σκοπό την απόκτηση, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικού κέρδους ή άλλου σημαντικού οφέλους. Εφαρμόζεται από μία οργανωμένη εγκληματική ομάδα, αποδεικνύοντας ότι εστιάζει στη δραστηριότητα των οργανώσεων (UNODC, 2000), καλώντας τα συμβαλλόμενα κράτη να θεσπίσουν μέτρα κατά των προσώπων που συμμετέχουν ως συνεργοί, οργανωτές ή διευθυντές άλλων προσώπων για την πραγματοποίηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών (UNODC, 2000). Τα στοιχεία της συγκεκριμένης συμπεριφοράς με σκοπό το κέρδος χρειάζεται επίσης να είναι αληθή για την παραγωγή, προμήθεια, παροχή ή κατοχή πλαστών εγγράφων, ενώ παράλληλα τα συμβαλλόμενα κράτη να συνεργάζονται στο

μέγιστο δυνατό βαθμό για την πρόληψη και την καταστολή του trafficking μέσω της θάλασσας, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο αυτής (UNODC, 2000).

Σύμφωνα με το ΔΟΜ αποκαλύπτεται ότι το 2004, το trafficking ήταν ένα φαινόμενο που παρέμενε ως επί το πλείστον αδήλωτο. Υποστηρίζεται πως εθνικότητες που αποτελούσαν θύματα ήταν κυρίως Μολδαβοί, Ρουμάνοι, Ουκρανοί, Λευκορώσοι, Βούλγαροι και εκείνοι από τη Δομινικανή Δημοκρατία. Ο λόγος ήταν ότι η διακίνηση διαπράττεται κυρίως για σεξουαλική εκμετάλλευση και την πλειοψηφία αποτελούν γυναίκες (IOM, 2016).

Κεφάλαιο 3. Συνοριακός Έλεγχος και εμπορία ανθρώπων στη Μεσόγειο Θάλασσα

Τα μέτρα για την πρόληψη και καταστολή της εμπορίας ανθρώπων καθιστούν για τους διακινητές πιο δύσκολη τη μετακίνηση ατόμων εκτός συνόρων. Η Σύμβαση των Η.Ε. κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος προσφέρει τρόπους για την καθιέρωση δικαιοδοτικού ελέγχου στα εγκλήματα που απαριθμούνται τόσο στην ίδια όσο και στα Πρωτόκολλα. Ορισμένες λύσεις βασίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια χωρίς την απαίτηση διακρατικών στοιχείων.

3.1 Ναυτικές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη της εμπορίας και του διασυνοριακού εγκλήματος

Αρχικά περιλαμβάνονται οι πρόσθετοι συνοριακοί έλεγχοι και η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών ελέγχου. Ο συνοριακός έλεγχος, ο έλεγχος διαβατηρίων ή άλλων εγγράφων ταυτότητας θεωρούνται μία ενίσχυση για την πρόληψη και τον εντοπισμό του trafficking (Ventrella, 2010).

Οι Επιχειρήσεις Θαλάσσιας Ασφάλειας της Ε.Ε. προβλέπουν επιλογές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι θαλάσσιες δυνάμεις μπορούν να συμβάλουν στην αποτροπή, την πρόληψη και την καταπολέμηση των παράνομων δραστηριοτήτων στην περιοχή της Μεσογείου. Η ΚΠΑΑ αποτελεί μία από τις ναυτικές επιχειρήσεις της Ένωσης στους τομείς της άμυνας και της διαχείρισης κρίσεων ως βασικό μέρος της ΚΕΠΠΑ της Ε.Ε. (Council of the European Union, 2014). Η Μεσόγειος Θάλασσα θεωρείται κρίσιμο πεδίο δοκιμών για τη στρατηγική και τα σχέδια δράσης της, ειδικότερα, όταν πρόκειται για οργανωμένο έγκλημα, και πιο συγκεκριμένα του trafficking, όπου οι απειλές τείνουν να εμφανίζονται στα σύνορα της Ευρώπης και σε γειτονικές θάλασσες, δεδομένου ότι οι στρατιωτικές δυνάμεις συνεργάζονται συγχρόνως (Vai, 2016).

3.2 Εμβάθυνση Συνεργασίας για την Επιβολή του Νόμου σε όλη τη Μεσόγειο

Εκτός των ναυτικών επιχειρήσεων για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος, ένα ακόμη σχέδιο αφορά το έδαφος στο οποίο διαπράχθηκε το αδίκημα, στα πλαίσια επιβολής του ισχύοντα νόμου.

Η Σύμβαση των Η.Ε. ορίζει ότι κάθε κράτος – μέλος καθιερώνει δικαιοδοσία για τα αδικήματα που καλύπτονται και διαπράττονται σε έδαφος των εν λόγω μελών. Διευκρινίζεται ότι ‘τα συμβαλλόμενα κράτη θεμελιώνουν δικαιοδοσία είτε εάν το αδίκημα διαπράττεται εναντίον υπηκόου (UNODC, 2004), είτε εάν διαπράττεται από υπήκοο, ή από απάτριδα άτομα που έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε έδαφος της συμβαλλόμενης χώρας’ (UNODC, 2004). Βάσει αυτού, τα κράτη – μέλη έχουν το δικαίωμα να επικαλούνται την έξω-εδαφική δικαιοδοσία, όταν το έγκλημα διαπράττεται εναντίον υπηκόου ή όταν ο δράστης είναι υπήκοος ή κάτοικος του κράτους.

Αυτό το υποκειμενικό κριτήριο δημιουργεί εμπόδια εάν το έγκλημα αφορά πολλά κράτη, τα οποία έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν δικαιοδοτικό έλεγχο σε πρόσωπα που έχουν διαπράξει εν μέρει διεθνικά αδικήματα σε έδαφός τους. Εάν το κράτος στο οποίο διαπράττεται το έγκλημα ζητήσει την έκδοση ενός δράστη που δεν είναι υπήκοός του, η χώρα προς την οποία απευθύνεται η αίτηση δύναται να αρνηθεί την έκδοση μόνο για τον λόγο ότι δεν είναι υπήκοός της (UNODC, 2004).

Όταν ο φερόμενος ως δράστης βρίσκεται στο έδαφός του και δεν εκδίδεται για το λόγο ότι αποτελεί νόμιμο υπήκοο, η αρχή της Νομολογίας, ‘aut dedere aut iudicare’ (έκδοση ή εκδίωξη) που επιλέγεται, δε χρήζει επάρκειας για την επίλυση πιθανών συγκρούσεων δικαιοδοσίας. Η αρχή αυτή είναι αναποτελεσματική με την προϋπόθεση πως το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να συγκεντρώσει αποδεικτικά στοιχεία στο αιτούν κράτος προκειμένου να ασκήσει δίωξη κατά του δράστη (United Nations, 2014).

3.3 Συνεργασία Επιβολής του Νόμου στα πλαίσια της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης

Το trafficking έχει καταστεί διαρθρωτικό χαρακτηριστικό των αγορών εργασίας στις χώρες της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Δεδομένων των συνθηκών, οι μεταναστευτικές πολιτικές με σκοπό το εμπόριο ατόμων, για τις χώρες της Ευρωμεσογειακής Ζώνης, συνιστούν ως κεντρικό ζήτημα και στρατηγικής προτεραιότητας, τη συμμετοχή των χωρών προέλευσης να διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, για τη θέσπιση περιφερειακών γεωπολιτικών στρατηγικών για τη συνεργασία μεταξύ των χωρών προέλευσης και άφιξης. Η ύπαρξη συγκλινουσών και αποκλίνων προσεγγίσεων μεταξύ των διαφόρων μελών της EMP και η μη ενέργεια όλων των κρατών εντός του ευρώ-μεσογειακού πλαισίου, λόγω της οικονομικής ανάπτυξης, δεν ωφελεί εξίσου όλα τα τμήματα της αγοράς εργασίας (Aragall, 2010).

Η Ε.Ε. θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση της φτώχειας και του συνδεδεμένου trafficking μέσω της ΕΠΓ. Στόχος της είναι η προώθηση της περιφερειακής και υποπεριφερειακής συνεργασίας για την επίτευξη πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας, τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού διχασμού. Η εμπορία ανθρώπων, ιδιαίτερα όταν διεξάγεται από τη θάλασσα, χρήζει αντιμετώπισης. Ορισμένοι από τους τομείς προτεραιότητας στους οποίους επικεντρώνεται η ΕΠΓ περιλαμβάνουν τη συνεργασία για τη δικαιοσύνη, την ασφάλεια και τη μετανάστευση και την καταπολέμηση της διακίνησης. Η Ε.Ε. πρέπει να συνεργαστεί εξίσου με όλες τις χώρες που συνορεύουν με τη Μεσόγειο και τις χώρες διέλευσης προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι (European Union, 2021). Η διαχείριση των συνόρων εντάσσεται πλέον στα περισσότερα από τα σχέδια δράσης της ΕΠΓ με μέτρα για την εκπαίδευση των μη στρατιωτικών συνοριοφυλάκων και για τα ασφαλέστερα ταξιδιωτικά έγγραφα. Οι στόχοι αποσκοπούν στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας των προσώπων, διατηρώντας ή βελτιώνοντας το υψηλό επίπεδο ασφάλειας.

Το μέσο για τη Διασυνοριακή Συνεργασία στα πλαίσια της πολιτικής χρηματοδοτεί τη διαχείριση των συνόρων μέσω κοινών προγραμμάτων που εκπονούνται μεταξύ κρατών μελών της Ε.Ε. και γειτονικών χωρών που μοιράζονται χερσαία ή θαλάσσια σύνορα (Wolff, 2008).

Κεφάλαιο 4. Η Ad Hoc Προσέγγιση για Συνεργασία για την εμπορία ανθρώπων και τη διαχείριση των συνόρων στη Μεσόγειο

Από τη διακίνηση των ανθρώπων τόσο σε παγκόσμιο όσο και περιφερειακό επίπεδο, έχουν προκύψει ορισμένα αξιώματα που παρέχουν ένα γενικά αποδεκτό πλαίσιο για την εξέλιξή της, αν και πολλά στοιχεία δεν είναι εμπειρικά επαληθευμένα. Η συνήθης αφετηρία είναι ότι τα θύματα οδηγούνται, λόγω διαφόρων συνθηκών, εκτός της μόνιμης κατοικίας τους, με σκοπό την αναζήτηση των υποχρεωτικών υπηρεσιών των διακινητών.

Το trafficking θεωρείται ότι συμβαίνει, επειδή οι δυνατότητες για κανονική μετακίνηση έχουν μειωθεί, με αποτέλεσμα οι αυστηρότεροι έλεγχοι εισόδου αναγκάζουν τα άτομα να χρησιμοποιούν παράνομους διαύλους. Μια διαφορετική άποψη είναι ότι οι χαλαροί έλεγχοι εισόδου διευκολύνουν την ανάπτυξη της εμπορίας ανθρώπων, καθώς η νομοθεσία κατά αυτής είναι σπάνια και η επιβολή της συχνά αδύναμη. Ανεξάρτητα από την υπερίσχυση της κάθε άποψης, ή ακόμα και των δύο, η κατάληξη που προκύπτει είναι η εμφάνιση μιας αγοράς υπηρεσιών παράτυπης μετανάστευσης, στην οποία οι μηχανισμοί και οι μορφές οργάνωσής της είναι σχετικά άγνωστες. Οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες είναι εκτεθειμένοι, τόσο στους αδιάστακτους παρόχους υπηρεσιών όσο και στις αρχές μετανάστευσης και αστυνόμευσης, δημιουργώντας έτσι μια εξάρτηση από τις εγγυήσεις που παρέχουν τα δίκτυα διακίνησης, αναπτύσσοντας καταληκτικά μια συμβίωση μεταξύ διακινητή και διακινούμενου (Salt, 2002).

Προκειμένου να παρακολουθείται η πρόοδος των διαπραγματεύσεων για τη παράνομη διακίνηση, η Γενική Συνέλευση των Η.Ε. συνέστησε με το ψήφισμα 53/111 της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1998, μια ειδική Ad Hoc επιτροπή. Η συγκεκριμένη, συμπληρώθηκε με το ψήφισμά 53/114 της Συνέλευση της ίδιας ημερομηνίας με σκοπό τη δημιουργία μιας σύμβασης κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, της οριστικοποίησης των σχεδίων κειμένων και της υποβολής τους απευθείας στη Συνέλευση, προς έγκριση, βάσει του νόμου 54/126. Σκοπός της επιτροπής είναι η παροχή μιας ολοκληρωμένης εικόνας του ιστορικού της Σύμβασης και των τριών πρωτοκόλλων της, παρουσιάζοντας παράλληλα τις λύσεις του προβλήματος (UNODC, 2022). Η ειδική επιτροπή, όντας ανοικτή σε όλα τα κράτη, εκπονεί το αίτημα που προτάθηκε, ενώ η πρώτη σύνοδός της πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη της Αυστρίας από τις 19 έως τις 29 Ιανουαρίου 1999 (UNODC, 2022).

Τα Η.Ε. αποτελούσαν πάντοτε τον κατάλληλο οργανισμό για την προώθηση της κοινής κατανόησης και της παγκόσμιας δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Η πρώτη επιτροπή τους, στην οποία εξετάστηκαν και συζητήθηκαν σχετικά θέματα, ήταν το Πέμπτο Συνέδριο των Η.Ε. για την πρόληψη και τη μεταχείριση των παραβατών, που πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη από την 1^η έως τις 12 Σεπτεμβρίου 1975. Το συνέδριο επικεντρώθηκε στο έγκλημα ως επιχείρηση σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο (UNODC, 2006).

Στο Έκτο Συνέδριο, από τις 25 Αυγούστου έως τις 5 Σεπτεμβρίου 1980, συμφωνήθηκε η επείγουσα ανάγκη συγκέντρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών, σχετικά με τις διάφορες πτυχές των αδικημάτων που σχετίζονται με την κατάχρηση εξουσίας και τους δράστες παγκόσμια. Όταν το Έβδομο Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Μιλάνο, από τις 26 Αυγούστου έως τις 6 Σεπτεμβρίου 1985, αναγνωρίστηκε, ως νέα διάσταση της εγκληματικότητας, το γεγονός, ότι το οργανωμένο έγκλημα είχε αποκτήσει μια άνευ προηγουμένου γεωγραφική επέκταση με διεθνή συντονισμό και μια αποτελεσματική διαφοροποίηση σε όλες τις κερδοφόρες εγκληματικές δραστηριότητες (UNODC, 2006).

Η πολιτική απόφαση που ελήφθη στο τέλος της έβδομης συνόδου της Επιτροπής ήταν η σύνδεση των προαναφερόμενων προτάσεων με το σχέδιο σύμβασης κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Ως αποτέλεσμα και σε συνέχεια της εν λόγω συνόδου, το ψήφισμα που εγκρίθηκε από την Επιτροπή και προτάθηκε στο ΕΣΑ για έγκριση από τη Γενική Συνέλευση, έκανε αναφορά σε 'πρόσθετα μέσα' που αφορούν τα προτεινόμενα νέα στοιχεία (UNODC, 2006).

Με το ψήφισμά της 53/111 της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1998, η διακυβερνητική ανοικτού τύπου Ad Hoc επιτροπή δέχθηκε την προσφορά της κυβέρνησης της Αργεντινής να φιλοξενήσει μια άτυπη προπαρασκευαστική συνεδρίαση στο Μπουένος Άιρες, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η συνέχιση των εργασιών χωρίς διακοπή σχετικά με την αντιμετώπιση του trafficking και μέσω θαλάσσης (UNODC, 2006). Η άτυπη σύσκεψη πραγματοποιήθηκε από τις 31 Αυγούστου έως τις 4 Σεπτεμβρίου 1998. Σε αυτήν, συζητήθηκαν πρόσθετα διεθνή νομικά μέσα ή πρωτόκολλα, η προετοιμασία των οποίων είχε κληθεί να εξετάσει η ειδική επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτών, οι κυβερνήσεις της Αυστρίας και της Ιταλίας υπέβαλαν έγγραφο με στοιχεία για ένα παγκόσμιο νομικό μέσο κατά της εμπορίας ανθρώπων (UNODC, 2006).

Ωστόσο, προνόμιο των κρατών παρέμενε το γεγονός να συναντώνται και να διαβουλεύονται ανεπίσημα στην προσπάθειά τους, ώστε να επιτύχουν ομόφωνη απόφαση σε θέματα που σχετίζονται με την προετοιμασία της σύμβασης. Η άτυπη ομάδα συμφωνούσε, ότι η ειδική επιτροπή χρειαζόταν να αποφεύγει τη σύσταση διαφορετικών συνόλων για τη συζήτηση των σχεδίων των πρόσθετων οργάνων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την προσωρινή ημερήσια διάταξη και την προτεινόμενη οργάνωση των εργασιών για την ένταξη της πρώτης επίσημης συνόδου της Ad Hoc επιτροπής (UNODC, 2006).

Όσον αφορά στη διαχείριση των συνόρων της Μεσογείου, όπως προαναφέρθηκε, εντάσσεται στα σχέδια δράσης της ΕΠΓ. Η ενσωμάτωση των στόχων του JHA στην ΕΠΓ είναι ένας από τους τρόπους με τους οποίους υλοποιήθηκε το Συμβούλιο. Ο καλύτερος συντονισμός μεταξύ της εξωτερικής δράσης και του JHA είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση του trafficking και γενικότερα του οργανωμένου εγκλήματος με καλύτερο συντονισμό των εξωτερικών δράσεων της Ε.Ε. Αυτό το καθεστώς ασφαλείας, παρουσιάζεται από την Ένωση και αναπτύσσεται μέσω της ΕΠΑΑ με τη σύσταση του ΕΟΑ και τα σχέδια δράσης της ΕΠΓ, καταδεικνύοντας την ΚΕΠΑΑ και την προθυμία των φορέων στην ανάπτυξη μιας πιο ολοκληρωμένης και διαπυλωνικής προσέγγισης. Το JHA είναι μια ιδιόμορφη πολιτική όπου οι εξελίξεις του εξαρτώνται από τις παραδόσεις των κρατών – μελών της Ε.Ε., την εμπιστοσύνη μεταξύ των αστυνομικών και δικαστικών συστημάτων, καθώς και τις ιδιαιτερότητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ένωσης (Wolff, 2008).

Η κοινή διαχείριση των εξωτερικών συνόρων είναι μια περίπλοκη διαδικασία που αντιμετωπίζει διάφορα εθνικά συμφέροντα, καθιστώντας κατακερματισμένη τη συγκεκριμένη πολιτική. Ωστόσο, τα κράτη – μέλη αντιμετωπίζουν άλλα είδη λαθρομετανάστευσης και διακίνησης ανθρώπων σε χερσαίο και υδάτινο έδαφος. Καθώς η πλειονότητα των παράνομων μεταναστών φτάνουν νόμιμα σε ευρωπαϊκό έδαφος, παρατείνουν την άδεια παραμονής τους (Wolff, 2008).

Δύο κυρίαρχες έννοιες – οι αρχές του επιμερισμού των βαρών και της αλληλεγγύης – αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτικής. Αρχικά η έννοια του επιμερισμού των βαρών θεωρείται ένα από τα αμοιβαία αλληλοεξαρτώμενα στοιχεία ενός ζητήματος ελέγχου των συνόρων, η οποία οδηγεί στη δημιουργία του ΕΣΣ. Η

ιδέα είναι πρώτα οικονομική, καθώς τα κράτη – μέλη είναι ευπρόσδεκτα να χρησιμοποιήσουν την υπάρχουσα εθνική χρηματοδότηση μαζί με τη δημοσιονομική στήριξη της Ένωσης. Από την άλλη πλευρά, η αρχής της αλληλεγγύης αντιμετωπίζει σημαντικά εμπόδια, διότι τα μέρη εξακολουθούν να διαφέρουν αισθητά ως προς την ύπαρξη καλύτερου σχεδίου για την καταπολέμηση του trafficking. Κράτη – μέλη, όπως η Γερμανία, απορρίπτουν την ιδέα για τον επιμερισμό των βαρών. Η Ισπανία, η Μάλτα, η Ελλάδα, η Κύπρος και η Πορτογαλία ζητούν κάποια αλληλεγγύη, ενώ βόρειες αναπτυγμένες χώρες, όπως η Σουηδία και η Φιλανδία, διστάζουν στην παροχή περισσότερης οικονομικής βοήθειας (Wolff, 2008).

Είναι γνωστό ότι η διαδικασία της Βαρκελώνης βασίζεται σε αλληλεξαρτώμενες σχέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών μελών, λόγω της ανθεκτικότητας των ασύμμετρων προτύπων ανάπτυξης μεταξύ της Βόρειας και Νότιας Μεσογείου. Παρά τις ασύμμετρες σχέσεις, η εξωτερίκευση των θεμάτων της Ε.Ε. για τη διακίνηση ανθρώπων, συνδυαστικά με τη ρητή επιθυμία της Ε.Ε. να εντείνει τη συνεργασία της για τη διαχείρισή της με τριτοκοσμικές χώρες, έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση νέων μορφών διασύνδεσης μεταξύ της Ένωσης και ορισμένων μη κρατών – μελών (Cassarino, 2005).

Η ανάγκη για συνεργασία με τρίτες χώρες στη διαχείριση του trafficking αναδεικνύεται για την πραγματοποίηση βασικών σκοπών. Τους ίδιους αποτελούν η σύναψη συμφωνιών επανεισδοχής για αποτελεσματικότερη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων των κρατών – μελών της Ε.Ε., η επίσημη δημιουργία δικτύων αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης σε τρίτες χώρες και η εφαρμογή ορθών πολιτικών σε συνεργασία με τρίτες χώρες. Οι παραπάνω συγκροτούν μέρος της διαπυλωνικής προσέγγισης της Ε.Ε. συνδέοντας την οικονομική και αναπτυξιακή βοήθεια με την πραγματική υιοθέτηση πολιτικών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου (Cassarino, 2005). Συνάμα εφαρμόζονται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, συνεργαζόμενες στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, ιδίως στους συνοριακούς ελέγχους, την αστυνομική συνεργασία και το trafficking. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στις τριτοκοσμικές κυβερνήσεις να συμμορφωθούν πλήρως με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για την προστασία των ανθρώπων και την αποτελεσματική εφαρμογή των συμφωνιών επανεισδοχής (Cassarino, 2005).

Όσον αφορά τα μη κράτη – μέλη στη Μεσόγειο, το θέμα που διακυβεύεται είναι η εφαρμογή βραχυπρόθεσμων λύσεων που στοχεύουν στην αλλαγή της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών. Σε αυτές συμπεριλαμβάνεται ο ενισχυμένος έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., σε μια κοινή προτεραιότητα μεταξύ των εταίρων που συμμετέχουν στην ανανεωμένη ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση. Ωστόσο, η Ε.Ε. αναγνωρίζει ότι σε ένα ενισχυμένο πλαίσιο συνεργασίας για τη διαχείριση της κρίσης, η αξιοπιστία και η αποτελεσματικότητα των κοινών πολιτικών εξαρτάται από τη συμμετοχή των χωρών προέλευσης και διέλευσης (Cassarino, 2005).

Κεφάλαιο 5. Συμμετοχή του FRONTEX στο διασυνοριακό έγκλημα

Την τελευταία δεκαετία, η εμπορία ανθρώπων έχει αποδειχθεί ως μία από τις πιο κερδοφόρες μορφές οργανωμένου εγκλήματος, αποφέροντας δισεκατομμύρια ευρώ στους διακινητές. Ωστόσο, παρά την αυξημένη προσοχή σε πολιτικό επίπεδο, ελάχιστα κράτη έχουν λάβει επαρκή μέτρα για την προστασία των ατόμων από τέτοιες πρακτικές, τη δίωξη των εμπόρων ή την παροχή αποτελεσματικών μέσων αποκατάστασης των θυμάτων. Τα ισχύοντα νομικά πλαίσια και οι στρατηγικές έχουν αποδειχθεί ανεπαρκή για την αντιμετώπιση αυτού του πολύπλοκου διακρατικού προβλήματος και ο συντονισμός, σε περιφερειακή κλίμακα, αποτελεί μάλλον την εξαίρεση παρά τον κανόνα. Για το λόγο αυτό, το trafficking έχει αναγνωριστεί ως μεταναστευτικό ζήτημα, ιδίως εντός του OSCE (OSCE, 1999).

Προτάσεις για την εξάλειψη του φαινομένου υπό το πρίσμα μιας ευρωπαϊκής συνοριακής αστυνομίας έγιναν πιο σαφείς από τα κράτη – μέλη. Μόνο με τις τρομοκρατικές επιθέσεις του 2001 και 2004, και την προοπτική της περαιτέρω διεύρυνσης της Ε.Ε. προς την ανατολή, ξεκίνησε αποφασιστικά το σχέδιο για τη δημιουργία ενός αρμόδιου φορέα για την από κοινού διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Τα γεγονότα του 21^{ου} αιώνα αποτύπωσαν μια πρωτοφανή αίσθηση επείγοντος ελέγχου της μετανάστευσης, ενισχύοντας τα επιχειρήματα υπέρ της δημιουργίας ενός μηχανισμού για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων (Campesi, 2014).

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, Frontex, όπως ονομάστηκε, αποτελεί βασικό μέσο της Ε.Ε. για τη σταδιακή εγκαθίδρυση ενός συστήματος ολοκληρωμένου ελέγχου των συνόρων. Δημιουργήθηκε με στόχο τη βελτίωση του συγκεκριμένου συστήματος, διευκολύνοντας και καθιστώντας αποτελεσματικότερη την εφαρμογή των υφιστάμενων και μελλοντικών μέτρων της Ε.Ε. Ωστόσο, η ευθύνη για τον έλεγχο και την επιτήρηση των ζωνών εντός χωρών ανήκει εξ ολοκλήρου στα κράτη – μέλη της. Ο Frontex ιδρύθηκε βάσει του κανονισμού Αριθ. 2007/2004 του EC της 26^{ης} Οκτωβρίου 2004, με τις διατάξεις της ΣΛΕΕ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (European Union, 2012). Στον τομέα αυτό, η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων εξασφαλίζεται με την κατάργηση των συνοριακών ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των μερών (Frontex, 2014).

Η έννοια εισήχθη για πρώτη φορά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επαναλήφθηκε περαιτέρω σε μεταγενέστερες συζητήσεις. Σήμερα, αποτελεί βασικό στόχο πολιτικής της Ένωσης, ο οποίος κατοχυρώνεται με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας. Ο πλήρης ορισμός της έννοιας διατυπώθηκε το 2006, όταν το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι αποτελείται από ‘πολλαπλές διαστάσεις’, οι οποίες περιλαμβάνουν τον έλεγχο των συνόρων, την πρόληψη του εγκλήματος, τη διασυνοριακή συνεργασία και τον συντονισμό των δραστηριοτήτων που διεξάγονται στον τομέα αυτό από τα συμβαλλόμενα μέρη. Προσδιορίζονται τρεις συγκεκριμένες συνιστώσες μέσω των οποίων θα υλοποιούνταν οι διάφορες διαστάσεις της στρατηγικής: ένα ‘κοινό σώμα νομοθεσίας’, το οποίο ενσωματώνεται στον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, μία επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών – μελών, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας που αναλαμβάνεται στο πλαίσιο του Frontex, αλλά και μία συνεργασία αλληλεγγύης, μέσω του Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων (Moreno-Lax, 2011). Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία δεν συμμετέχουν στον εν λόγω κανονισμό, καθώς το πρώτο αμφισβήτησε τη νομιμότητά του και είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του (Ventrella, 2010).

Σύμφωνα με το Άρθρο 1, σκοπός του Frontex είναι η βελτίωση των εξωτερικών συνόρων των κρατών – μελών με τη λήψη αποτελεσματικών μέσων (European Union, 2004). Τα κύρια καθήκοντά του είναι ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των χωρών στον τομέα της επίβλεψης των συνόρων, η συνδρομή στην κατάρτιση των εθνικών συνοριοφυλάκων, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης κοινών προτύπων κατάρτισης, η διενέργεια αναλύσεων κινδύνου, η παρακολούθηση της εξέλιξης της έρευνας που αφορά τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων, η παροχή βοήθειας στα κράτη – μέλη σε περιστάσεις που χρήζουν προσοχής και επιχειρησιακής βοήθειας και η παροχή αναγκαίας υποστήριξης στα συμβαλλόμενα μέρη για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επιστροφής (European Union, 2004).

Ο Frontex οργανώνει και συντονίζει κοινές επιχειρήσεις και πιλοτικά έργα που διεξάγονται στα κράτη – μέλη. Σε αυτές τις κοινές επιχειρήσεις, αξιωματικοί αποστέλλονται στις χώρες υποδοχής για συνεργασία. Παρόλο που το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία δε συμμετέχουν, έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν την τεχνογνωσία και τις διευκολύνσεις τους κατά περίπτωση, οι οποίες αξιολογούνται από το διοικητικό συμβούλιο (European Union, 2004). Παράλληλα, ο οργανισμός

δύναται να ανταλλάσσει πληροφορίες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα μέλη της Ε.Ε., την Europol, με διεθνείς οργανισμούς και αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών. Με τον τρόπο αυτό, θεσπίζεται μια πολιτική εξωτερικών σχέσεων όχι μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και σε μεσογειακό για την καταπολέμηση του trafficking (European Union, 2004).

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων ακολουθούν δύο κύριες διόδους για τη διέλευσή τους σε ευρωπαϊκό έδαφος. Αφενός η διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου από τη Βόρεια Αφρική προς τη Μεσόγειο με στόχο την Ευρώπη (European Council, 2022), και αφετέρου η διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου που αφορά σε αφίξεις σε Ελλάδα, Κύπρο και Βουλγαρία, καθώς ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων, αναζητούν νέα καταφύγια στην Ε.Ε. μέσω της Τουρκίας (European Council, 2022).

Ο Frontex αναπτύσσει σχέδια στη Μεσόγειο για τη διάσωση των ανθρώπων, δίνοντας με αυτόν τον τρόπο κάποια σταθερότητα στις δραστηριότητές του στα νότια σύνορα και οργανώνοντας αυτό που περιγράφεται ως Ευρωπαϊκό Δίκτυο Περιπολίας. Το συγκεκριμένο διαμορφώνεται με μόνιμες κοινές επιχειρήσεις που διεξήχθησαν στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και στα νοτιοανατολικά χερσαία σύνορα με την επιχείρηση Poseidon, στην περιοχή της Δυτικής Μεσογείου με τις επιχειρήσεις Hera – Indalo – Minerva, την επιχείρηση Triton στη Μεσόγειο προς βοήθεια της Ιταλίας λόγω της εισροής μεταναστών που αποτελούν θύματα εκμετάλλευσης στις ακτές της. Ακόμα, το σχέδιο Sophia με στόχο την εξουδετέρωση των καθιερωμένων οδών διακίνησης στη Μεσόγειο. Η Themis, όπως ο Triton, εντοπίζεται στην περιοχή της Ιταλίας στοχεύοντας στον έλεγχο των συνόρων, την επιτήρηση, την έρευνα και διάσωση στην Κεντρική Μεσόγειο (European Council, 2022). Τέλος, η Terra υποστηρίζει τα εξωτερικά χερσαία σύνορα της Ε.Ε. σε 12 χώρες.

5.1 Επιχείρηση ‘Poseidon’

Βασικός στόχος της Poseidon είναι η εφαρμογή συντονισμένων επιχειρησιακών δραστηριοτήτων στα εξωτερικά θαλάσσια σύνορα της Ανατολικής Μεσογείου για τον έλεγχο των παράτυπων μεταναστευτικών ροών προς τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. και την αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος (Frontex, 2015).

Από το 2006, ο Frontex υποστηρίζει την Ελλάδα με φιλοξενούμενους αξιωματικούς, οι οποίοι επιτηρούν τα σύνορα, βοηθούν στην ταυτοποίηση και καταγραφή των εισερχόμενων μεταναστών, καθώς και στην ενημέρωση και τον έλεγχο. Η δραστηριότητα μετατρέπεται σε μια επιχείρηση πολλαπλού σκοπού που καλύπτει διάφορες πτυχές του διασυνοριακού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων του λαθρεμπορίου ουσιών, των όπλων, της ανίχνευσης των πλαστών εγγράφων και πολλών άλλων λειτουργιών της ακτοφυλακής, όπως η SAR, της ανίχνευσης παράνομης αλιείας και της θαλάσσιας ρύπανσης. Η κοινή επιχείρηση διαιρείται σε δύο κλάδους: η πρώτη εποπτεύει τα θαλάσσια σύνορα της Ε.Ε. με την Τουρκία στη Μεσόγειο και το Αιγαίο Πέλαγος, ενώ η δεύτερη αφορά τα νοτιοανατολικά χερσαία σύνορα με την Τουρκία στον ποταμό Έβρο (Jean Monnet, 2018).

5.2 Επιχειρήσεις ‘Hera – Minerva – Indalo’

Έντονη κινητικότητα παράνομων δραστηριοτήτων στον τομέα του trafficking έχει παρατηρηθεί στην περιοχή της Δυτικής Μεσογείου. Ο Frontex έχει ιδρύσει στην Ισπανία τρεις βασικές οργανώσεις, οι οποίες επικεντρώνονται στα θαλάσσια σύνορα της χώρας για την αποκατάσταση των παράτυπων διαδικασιών. Τα σχέδια φέρουν τα χαρακτηριστικά ονόματα Hera, Indalo και Minerva. Στο πλαίσιο αυτών, οι οποίες δρομολογούνται και διαχειρίζονται από τον Οργανισμό, υποστηρίζονται οι εθνικές αρχές για τον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων, την ταυτοποίηση και την καταγραφή των πλοίων και αεροπλάνων του. Ο Frontex επικουρεί τις ισπανικές αρχές όχι μόνο στη θάλασσα, αλλά σε διάφορα λιμάνια και διεθνή αεροδρόμια. Πιο συγκεκριμένα, διατίθενται αεροσκάφη και θαλάσσια σκάφη, σε συνεργασία με τις ισπανικές αρχές προκειμένου να εκτελούνται ανάλογες δράσεις. Ενώ, παρέχεται υποστήριξη από εξειδικευμένο προσωπικό για τον εντοπισμό πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων, την κατάσχεση κλεμμένων οχημάτων, τον εντοπισμό ευάλωτων μεταναστών, που είναι θύματα trafficking, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν ανάγκη από διεθνή προστασία (Jean Monnet, 2018).

Η πρώτη επιχείρηση, Hera, χρονολογείται από το 2006, όταν μια μαζική εισροή ανθρώπων εμφανίστηκε στα Κανάρια Νησιά. Υλοποιείται κάθε χρόνο έκτοτε, καθώς οι αναχωρήσεις από χώρες της Δυτικής Αφρικής και του Μαρόκου είναι πιο

συχνές. Στοχεύει σε συντονισμένες επιχειρησιακές δραστηριότητες εντός και εκτός των θαλάσσιων συνόρων της περιοχής του Ατλαντικού Ωκεανού προκειμένου να ελεγχθούν οι παράτυπες ροές δραστηριοτήτων προς την επικράτεια των κρατών – μελών της Ε.Ε. Η Ισπανία έχει διμερή συμφωνία με τις αρχές της Σενεγάλης για την ασφάλεια στη θάλασσα. Η συμφωνία περιλαμβάνει την εκτέλεση των συνοριακών ελέγχων στα χωρικά ύδατα και στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της χώρας. Η Ισπανία δύναται να παρακολουθεί την προαναφερθείσα περιοχή, να έχει επίγνωση της θαλάσσιας κατάστασης των αρχών της και, γενικά, να εκτελεί όλες τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία της σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της ανίχνευσης, της αναχαίτισης και σύλληψης υπόπτων πλοίων και ατόμων επί του σκάφους (Frontex, 2015).

Η δεύτερη επιχείρηση που δημιουργήθηκε στη Δυτική Μεσόγειο ονομάστηκε Indalo. Η Indalo, που ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2007, ήταν η πρώτη κοινή επιχείρηση κατά μήκος των μεσογειακών ακτών της Ισπανίας. Στο πλαίσιο της ίδιας, ο Frontex ανέπτυξε περιπολίες για τον εντοπισμό ατόμων από την ήδη υπάρχουσα μεταναστευτική οδό στις ακτές της Βόρειας Αφρικής, στο Μαρόκο και την Αλγερία (European Court, 2021), καλύπτοντας όλες τις δραστηριότητες στη διαδρομή της Δυτικής Μεσογείου μεταξύ Μαρόκου και Ισπανίας. Οι αξιωματικοί, τα σκάφη και τα άλλα μέσα επιτήρησης που έχει αναπτύξει ο Frontex βοηθούν τις εθνικές αρχές στην επιτήρηση των συνόρων, την έρευνα και τη διάσωση (European Council, 2022).

Ο Frontex μετά την Indalo προώθησε ένα νέο πρόγραμμα με την ονομασία Minerva. Το σχέδιο ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2007 με σκοπό τον εξαντλητικό έλεγχο των νότιων ακτών της ηπειρωτικής Ισπανίας αποσκοπώντας στην ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων στα λιμάνια της Αλγεθίρας και της Αλμερίας, τους ελέγχους ταυτότητας στο λιμάνι της Θέουτα και τη διασφάλιση του ελέγχου των ισπανικών παράκτιων υδάτων, στα οποία καταγράφεται ο μεγαλύτερος αριθμός αφίξεων ανθρώπων από την Αλγερία και το Μαρόκο (European Court, 2021).

5.3 Επιχείρηση ‘Triton’

Η Κεντρική Μεσόγειος επηρεάζεται περισσότερο από τις μεταναστευτικές ροές. Ο Frontex σε συνεργασία με τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. δημιούργησαν από κοινού τον Triton, ο οποίος ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2014, έχοντας ως προτεραιότητα την έρευνα και διάσωση των ανθρώπων. Από την έναρξη της επιχείρησης, σκάφη και αεροσκάφη του Οργανισμού ανακατευθύνονται τακτικά από την Ιταλία για να βοηθήσουν τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο (Frontex, 2016). Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η αλληλεγγύη αυτή πρέπει να διατηρηθεί για όσο διάστημα διαρκεί η μεταναστευτική πίεση. Η Επιτροπή πρότεινε να ενταθούν οι προσπάθειες SAR, έτσι ώστε να αποκατασταθεί το επίπεδο παρέμβασης που παρείχε η προηγούμενη ιταλική επιχείρηση ‘Mare Nostrum’. Η οποία, στόχευε στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής έκτακτης ανάγκης για τα ναυάγια στη νήσο Λαμπεντούζα και στα Στενά της Σικελίας, λόγω της δραματικής αύξησης των μεταναστών, αλλά και στην καταπολέμηση παράνομων δραστηριοτήτων, όπως η εμπορία ανθρώπων, ενώ έκανε έκκληση προς την Ε.Ε. για παροχή βοήθειας (Fernández, 2016).

Η απάντηση της Ε.Ε. ήταν θετική. Μετά από συζητήσεις, έγινε αλλαγή της φύσης, της ισχύος και του πεδίου εφαρμογής της νέας επιχείρησης που κλήθηκε να αντικαταστήσει την ιταλική. Ως εκ τούτου, η φύση της επιχείρησης άλλαξε, με τον Frontex να θεωρείται ως ο κατάλληλος οργανισμός για την οργάνωση και την ανάπτυξή της (Fernández, 2016).

5.4 Επιχείρηση ‘Sophia’

Κατά την τελευταία δεκαετία οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της Ε.Ε. εκτυλίχθηκαν προς τρεις κατευθύνσεις. Πρώτον, προσαρμόστηκαν στη μεταβαλλόμενη φύση των απειλών υιοθετώντας ένα ευρύτερο φάσμα ασφάλειας. Σε δεύτερο στάδιο, λειτούργησαν όλο και περισσότερο στο μεταίχμιο μεταξύ εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας, δοκιμάζοντας με αυτόν τον τρόπο τα όρια της CSDP, και τρίτον, μετακινήθηκαν στον θαλάσσιο τομέα, όπου στο παρελθόν οι χερσαίες επιχειρήσεις επικρατούσαν κατά το πλείστον.

Η Ε.Ε. έχει επικεντρώσει τις προσπάθειές της στην καταπολέμηση της διακίνησης ατόμων μέσω της θάλασσας, με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να τονίζει ότι πρέπει να καταβληθούν όλες οι προσπάθειες για την πρόληψη της απώλειας ανθρώπινων ζωών, μεταξύ άλλων σε συνεργασία με χώρες διέλευσης και προέλευσης των θυμάτων (Tardy, 2017).

Η επιχείρηση δημιουργήθηκε με την απόφαση 2015/778 του Συμβουλίου για την ΚΕΙΠΠΑ (Fernández, 2016). Στις 18 Μαΐου 2015, το Συμβούλιο της Ε.Ε. θέσπισε μια στρατιωτική συνεργασία στη νότια κεντρική Μεσόγειο, την EUNAVFOR Med (Tsirogianni, 2018), για τον εντοπισμό, τη σύλληψη και τη διάθεση σκαφών και περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ή υπάρχουν υπόνοιες ότι χρησιμοποιούνται από λαθρέμπορους ή διακινητές. Ωστόσο, η έρευνα και διάσωση των ανθρώπινων ζωών δεν αποτελούν μέρος της εντολής, αλλά μια διεθνή υποχρέωση, που απορρέει από τη Σύμβαση των Η.Ε. του 1982 για το UNCLOS, τη Διεθνή Σύμβαση του 1974 για την SOLAS και τη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη SAR (European Council, 2015).

Στις 28 Σεπτεμβρίου 2015, η ΕΠΑ του Συμβουλίου συμφώνησε να μετονομάσει την επιχείρηση σε Sophia, από το όνομα ενός μωρού που γεννήθηκε σε ένα από τα πλοία EUNAVFOR στις 24 Αυγούστου 2015, ως ένδειξη αποτίμησης φόρου τιμής για τις ανθρώπινες ζωές που διασώζονται στη Μεσόγειο (Tsirogianni, 2018). Στις 20 Ιουνίου 2016, το Συμβούλιο παρέτεινε την εντολή της επιχείρησης έως τις 27 Ιουλίου 2017, με την προσθήκη δύο υποστηρικτικών καθηκόντων σύμφωνα με την απόφαση 993/2016. Αφενός την εκπαίδευση της λιβυκής ακτοφυλακής και ναυτικού και αφετέρου την εφαρμογή του εμπάργκο των όπλων του ΟΗΕ στην ανοικτή θάλασσα στα ανοικτά των ακτών της Λιβύης. Στόχος της απόφασης είναι ο εντοπισμός, η σύλληψη και η καταστροφή σκαφών πριν χρησιμοποιηθούν από τους διακινητές, και η οποία αποτελείται από τρία στάδια που αναλύονται στο Άρθρο 2 της απόφασης του Συμβουλίου τη Ευρώπης (Ventrella, 2016).

Ωστόσο, βάσει της εκθέσεως 1385/2017 του Συμβουλίου, η εντολή της επιχείρησης παρατάθηκε περαιτέρω έως τον Δεκέμβριο του 2018 και συμπληρώνεται από τέσσερα νέα πρόσθετα καθήκοντα. Τη δημιουργία ενός νέου μηχανισμού παρακολούθησης της μακροπρόθεσμης αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης της λιβυκής ακτοφυλακής και του λιβυκού ναυτικού, τη διεξαγωγή νέων δραστηριοτήτων

επιτήρησης, τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με την παράνομη διακίνηση εξαγωγών πετρελαίου από τη Λιβύη και την ενίσχυση της δυνατότητας ανταλλαγής πληροφοριών για το trafficking σχετικά με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου των κρατών – μελών του Frontex και της Europol (Jean Monnet, 2018).

Η επιχείρηση Sophia ξεκίνησε στις 22 Ιουνίου 2015 βάσει της απόφασης 2015/972.3 και αποτελείται από τρεις πτυχές. Αρχικά, θα συγκεντρώνονται πληροφορίες και θα γίνονται περιπολίες στην ανοικτή θάλασσα σε συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο, έχοντας το δικαίωμα της έρευνας, της κατάσχεσης ή ακόμα και της εκτροπής της πορείας σκαφών στην ανοιχτή θάλασσα για τα οποία υπάρχουν υποψίες διακίνησης ατόμων, σεβόμενη το διεθνές δίκαιο. Σε αυτό θα συμπεριλαμβάνεται το Πρωτόκολλο κατά της λαθρεμπορίας μεταναστών από ξηρά, θάλασσα και αέρα, το οποίο συμπληρώνει τη Σύμβαση κατά των διακρατικών οργανωμένων εγκλημάτων και την UNCLOS. Σε δεύτερη φάση, θα περιλαμβάνονται η διεξαγωγή επιβίβασης, έρευνας, κατάσχεσης και εκτροπής ύποπτων σκαφών εντός των χωρικών υδάτων του οικείου παράκτιου κράτους, ενώ, τέλος, θα λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα, για τη διασφάλιση της εκτός λειτουργίας ή της καταστροφής των πλοίων με την απόρριψή τους, εάν αυτό κρίνεται απαραίτητο (European Council, 2015).

Ωστόσο, η επιχείρηση Sophia έχει επικριθεί για το διαφορούμενο πεδίο εφαρμογής και την έλλειψη αποτελεσματικότητάς της. Από την άποψη αυτή, η επιτροπή Mejer επεσήμανε ότι ‘σε αντίθεση με την πειρατεία και τα διεθνή εγκλήματα, το διεθνές δίκαιο δεν θεσπίζει καθολική ποινική δικαιοδοσία για το trafficking. Υπάρχει μόνο το Πρωτόκολλο εμπορίας ανθρώπων, το οποίο δηλώνει ότι ένα κράτος – μέρος που λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα σύμφωνα με το σχετικό εσωτερικό διεθνές δίκαιο επιβεβαιώνοντας το εμπλεκόμενο σκάφος στη λαθραία διακίνηση μεταναστών δια θαλάσσης’. Είναι πιθανό πως η απόφαση του Συμβουλίου για τη EUNAVFOR δεν θεσπίζει κανόνες για τη σύλληψη των διακινητών, διότι η επιχείρηση είναι μια στρατιωτική ομάδα εργασίας και ως εκ τούτου, δεν δύναται να διεξάγει τέτοιες έρευνες. Η διάταξη αυτή τέθηκε σε υποψία από ιταλικούς εισαγγελείς στο Παλέρμο, οι οποίοι με επιτυχία εντόπισαν ένα εγκληματικό δίκτυο διακίνησης ατόμων από τη Λιβύη, την Ερυθραία, την Αιθιοπία, το Σουδάν και το Ισραήλ προς τη Σικελία (Ventrella, 2016).

5.5 Επιχείρηση ‘Themis’

Δεδομένου του όγκου των ανθρώπων που αποβιβάστηκαν στην Ιταλία τα τελευταία χρόνια, η ιταλική κυβέρνηση έκρινε υπεύθυνη την Ε.Ε. για έλλειψη αλληλεγγύης επικρίνοντας παράλληλα την άρνηση της Ισπανίας και της Γαλλίας να ανοίξουν τα λιμάνια τους για τη διάσωση πλοίων που μετέφεραν μετανάστες (Jean Monnet, 2018).

Τον Φεβρουάριο του 2018, ανακοινώθηκε μια νέα αποστολή συνοριακού ελέγχου με την ονομασία Themis, η οποία θα ήταν υπό τη διαχείριση του Frontex και θα αντικαθιστούσε την Triton, η οποία ήταν εν ενεργεία από το 2014. Η επιχειρησιακή της περιοχή εκτείνεται στην Κεντρική Μεσόγειο Θάλασσα σε ύδατα που καλύπτουν ροές από την Αλγερία, την Τυνησία, τη Λιβύη, την Αίγυπτο, την Τουρκία και την Αλβανία. Οι αξιωματικοί στον οργανισμό υποστηρίζουν επίσης τις ιταλικές αρχές με την καταγραφή των αφιχθέντων θυμάτων (Frontex, 2018).

Η Themis, δημιουργήθηκε από την αναγκαιότητα προσαρμογής του γεωγραφικού και λειτουργικού πεδίου των δραστηριοτήτων του Frontex στο διαφορετικό στρατηγικό σενάριο. Πρακτικά διαφέρει από τον Triton σε επίπεδο εντολών, στην επιχειρησιακή περιοχή, σε επίπεδο ασφαλείας, αλλά και στα πιθανά λιμάνια στα οποία θα αποβιβάζονται οι άνθρωποι. Στο επίκεντρο των εντολών υπάρχει μια τριπλή δέσμευση, στην παροχή βοήθειας της Ιταλίας στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων ελέγχου της ναυτιλίας στα σύνορα, την πραγματοποίηση του σχεδίου SAR στη θάλασσα και στη διασφάλιση τήρησης των διεθνών κανόνων των υδάτων της Μεσογείου. Όσον αφορά την επιχειρησιακή περιοχή, παρόλο που η Themis έχει το δικαίωμα να ασκήσει περιπολίες σε δύο ζώνες: ανατολικά της Μεσογείου για τον έλεγχο των ροών που προέρχονται από την Αίγυπτο, την Τουρκία και την Αλβανία, και στο δυτικό τμήμα της για την αντιμετώπιση της κυκλοφορίας από την Αλγερία, την Τυνησία και τη Λιβύη, ο Triton περιορίζεται αποκλειστικά στα νότια της Σικελίας (Dibenedetto, 2018).

5.6 Επιχείρηση ‘Terra’

Ο Frontex, τον Απρίλιο του 2022, ξεκίνησε μια νέα επιχείρηση στα εξωτερικά χερσαία σύνορα της Ε.Ε. Η κοινή επιχείρηση Terra 2022, θα πραγματοποιηθεί σε 12 κράτη – μέλη της Ένωσης και θα καλύψει 62 σημεία διέλευσης συνόρων της ίδιας και του Σένγκεν. Στόχος της επιχείρησης είναι να ενισχυθεί ο έλεγχος των συνόρων στα χερσαία σύνορα της Ε.Ε., να βοηθηθούν οι χώρες στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος και να ενισχυθεί η εσωτερική ασφάλειά της. Από τη Φινλανδία έως την Ελλάδα, η επιχείρηση Terra θα βοηθήσει τα κράτη – μέλη να καταπολεμήσουν τη λαθραία διακίνηση μεταναστών, την εμπορία ανθρώπων, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, τον εντοπισμό κλεμμένων οχημάτων, την απάτη εγγράφων και την τρομοκρατία. Ένας ακόμα στόχος της επιχείρησης είναι η αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Τα εξωτερικά χερσαία σύνορα της Ε.Ε., ιδίως μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας, καθώς και τα σύνορα μεταξύ Κροατίας, Ρουμανίας, Ουγγαρίας και Σερβίας, παρουσίασαν σημαντική αύξηση των παράτυπων μεταναστευτικών κινήσεων το 2021. Οι αριθμοί αυξήθηκαν επίσης στα ανατολικά σύνορα, καθώς το ίδιο έτος, συγκριτικά με το 2020, εντοπίστηκαν περίπου 8.000 παράνομες διελύσεις στα ανατολικά σύνορα. Οι μόνιμοι αξιωματούχοι θα υποστηρίξουν τις χώρες υποδοχής στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα δίκτυα λαθρεμπορίας ανθρώπων και τα μεταναστευτικά φαινόμενα με τον εντοπισμό των ευάλωτων ομάδων (Frontex, 2022).

Κεφάλαιο 6. Θαλάσσια Συνεργασία NATO – Ευρωπαϊκή Ένωση

Όταν οι πρόσφυγες, κυρίως από τη Συρία και το Ιράκ, άρχισαν να φθάνουν μαζικά στην περιοχή Σένγκεν μέσω της Τουρκίας, η προσοχή επικεντρώθηκε στο Αιγαίο Πέλαγος. Τον Φεβρουάριο του 2016 ζητήθηκε από το NATO να προσφέρει βοήθεια στον Frontex για επιθεώρηση και έλεγχο των συνόρων στο Αιγαίο με τη στρατιωτική του ισχύ – ένα αίτημα στο οποίο το NATO απάντησε θετικά. Η θαλάσσια συνεργασία NATO – Ε.Ε. που δημιουργήθηκε, είναι απαραίτητη για τη συντονισμένη αντιμετώπιση μιας σειράς μεσογειακών ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένων τρομοκρατικών απειλών, παρατεταμένων συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική και της αντιμετώπισης των μεταναστών (Marcuzzi, 2018).

Η δραστηριότητα στο Αιγαίο υπό την ηγεσία του NATO ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2016 με στόχο την υποστήριξη του Frontex, της Ελλάδας και της Τουρκίας να καταρρίψουν τις επιχειρήσεις τόσο του trafficking, όσο και των παράνομων διελεύσεων μεταξύ Τουρκίας – Ευρώπης. Συμμετείχαν επτά σκάφη της Μόνιμης Ναυτικής Ομάδας 2 του NATO, SNMG2, με κυρίαρχη της επιχείρηση Sea Guardian, διεξάγοντας καθήκοντα παρακολούθησης, αναγνώρισης και επιτήρησης στα διεθνή και χωρικά ύδατα δύο χωρών. Η Ομάδα είχε τρία συγκεκριμένα καθήκοντα θαλάσσιας ασφάλειας – την επίγνωση της κατάστασης στη θάλασσα, την υποστήριξη της καταπολέμησης της εγκληματικών δραστηριοτήτων και τη συμβολή στην ανάπτυξη ικανοτήτων θαλάσσιας ασφάλειας. Η Sea Guardian συμπλήρωνε τη Sophia, εστιάζοντας στο ανατολικό Αιγαίο Πέλαγος μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Σκοπός της ήταν να συνδράμει μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της υλικοτεχνικής υποστήριξης (Larsen, 2019).

Οι ρυθμίσεις διασύνδεσης μεταξύ της Ναυτικής Διοίκησης του NATO, MARCOM, και του Frontex επέτρεψαν την ανταλλαγή πληροφοριών, προς όφελος και των δύο οργανισμών (NATO, 2016). Όπως ο Γενικός Γραμματέας έχει ξεκαθαρίσει ‘Θα πραγματοποιηθούν οι δραστηριότητες στο Αιγαίο Πέλαγος. Οι διοικητές θα αποφασίσουν την περιοχή στην οποία θα επιχειρήσουν, σε συντονισμό με την Ελλάδα και την Τουρκία. Τα σκάφη του NATO μπορούν να αναπτύσσονται στα δύο κράτη. Οι ελληνικές και οι τουρκικές δυνάμεις δεν θα εκτελούν ενέργειες η μία στα χωρικά ύδατα ή στον εναέριο χώρο της άλλης. Το καθήκον του NATO δεν είναι να επιστρέψει τα πλοία. Θα παρέχει κρίσιμες πληροφορίες, για να μπορέσουν η

ελληνική και η τουρκική ακτοφυλακή, καθώς και ο Frontex, να κάνουν ακόμη αποτελεσματικότερα τη δουλειά τους' (NATO, 2016). Για το λόγο αυτό, η επιχείρηση του NATO στο Αιγαίο Πέλαγος είναι περιορισμένη, τουλάχιστον στα πρώτα στάδιά της, για την παροχή βοήθειας στην Ελλάδα, την Τουρκία και το Frontex με σκοπό να σταματήσουν το trafficking προς την Ευρώπη (Fernández, 2016).

Ωστόσο, η στρατηγική εμβέλεια του σχεδίου αποδείχθηκε λιγότερο σαφής από ότι φαινόταν. Η Τουρκία αρχικά αντιτάχθηκε στην επιχείρηση, ενώ η μετέπειτα έγκρισή της στην ανάπτυξη του NATO ήταν μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής της Άγκυρας για την ευθυγράμμιση των Ευρωπαίων ως προς τους στόχους της στην περιοχή, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση των συριακών συνόρων από την Τουρκία. Έτσι, η συνεργασία στο Αιγαίο έτεινε να αντανακλά περισσότερο τις προτεραιότητες της Τουρκίας παρά εκείνες των φορέων προώθησης της επιχείρησης – της Γερμανίας, της Ελλάδας και γενικότερα της Ε.Ε. (Marcuzzi, 2018).

Παρόλο που οι επιχειρήσεις Sophia και Sea Guardian συνιστούν διαφορετικές αποστολές γεωγραφικά – νομικά και επιχειρησιακά δεσμεύτηκαν να συνεργαστούν. Η συνεργασία αυτή συστάθηκε στο πλαίσιο της διοικητικής συμφωνίας μεταξύ της MARCOM και του επιχειρησιακού αρχηγείου της Sophia, η οποία υπεγράφη στις 30 Μαΐου 2017. Η σημαντικότερη πτυχή περιλαμβάνει την ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών με σκοπό την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη θαλάσσια κατάσταση. Αυτό δεν γίνεται μέσω επίσημης συμφωνίας ανταλλαγής πληροφοριών – όπως συμβαίνει μεταξύ NATO και FRONTEX στο Αιγαίο – αλλά, κατόπιν απόφασης του αξιωματικού συνδέσμου της Ε.Ε. που αναρτήθηκε στη MARCOM, καθώς και των στρατιωτικών αρχών των κρατών – μελών που ανήκουν τόσο στην Ε.Ε. όσο και στο NATO. Οι δύο οργανισμοί συμφώνησαν επίσης να αλληλοϋποστηριχτούν με τις αντίστοιχες υλικοτεχνικές και ιατρικές εγκαταστάσεις τους (Marcuzzi, 2018).

Μολονότι οι εντολές των δύο επιχειρησιακών σχεδίων ήταν αδιαμφισβήτητες, τα αποτελέσματα που προέκυπταν από τη συνεργασία δεν ήταν επαρκώς ικανοποιητικά. Στο Αιγαίο το NATO κατάφερε να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που προκλήθηκαν από τη βιαστική λήψη αποφάσεων και την έλλειψη σαφών κατευθυντήριων γραμμών στην αρχική φάση της δραστηριότητας. Τα σκάφη καθυστέρησαν τη γεωγραφική επέκταση σε όλο το επιχειρησιακό πεδίο, με αποτέλεσμα το νησί της Χίου, που δέχθηκε σημαντικό αριθμό ατόμων παράνομα, δε

συμπεριλήφθηκε στις περιπολίες έγκαιρα. Ένα ακόμα ζήτημα ήταν, ότι τα πλοία δεν βρίσκονταν μόνιμα στις πιο πολυσύχναστες θαλάσσιες διαδρομές, γεγονός που οδήγησε τις τουρκικές αρχές να εκφράσουν έντονη δυσαρέσκεια, καθώς το ΝΑΤΟ αναχαιτίζει μόνο περίπου ένα ελάχιστο ποσοστό των παράνομων σκαφών που διέσχισαν το Αιγαίο (Marcuzzi, 2018).

Παρά τη σταδιακή βελτίωση της κατάστασης μέχρι και τον Οκτώβριο του 2016, ο Οργανισμός δεν είναι σε θέση να υποστηρίξει τους εταίρους του με πληροφορίες. Αν και χωρίς την προσφορά του, δε θα ήταν δυνατό να υπάρξει η εταιρική σχέση μεταξύ τουρκικής και ελληνικής ακτοφυλακής – Frontex. Ο αριθμός των ανθρώπων που διέσχισαν την Ανατολική Μεσόγειο μειώθηκε σταθερά, γεγονός που αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στο Κοινό Σχέδιο Δράσης Ε.Ε.– Τουρκίας που συμφωνήθηκε τον Νοέμβριο του 2015 ως ένα αποτρεπτικό αποτέλεσμα υπό την εντολή του ΝΑΤΟ για μεταφορά των διασωθέντων ατόμων στην Τουρκία. Ωστόσο, αυτές οι επιχειρησιακές επιτυχίες δεν αξιοποιήθηκαν. Η Τουρκία απαγόρευσε στο ΝΑΤΟ να δραστηριοποιηθεί στο Νότιο Αιγαίο, όπου οι διαφωνίες για τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ Άγκυρας και Ελλάδας εξακολουθούν να παραμένουν σημαντικό κώλυμα για τη συνεργασία. Ως αποτέλεσμα, δημιουργήθηκε ένα ‘φαινόμενο υδάτινου στρώματος’, το οποίο οδήγησε σε υψηλότερες μεταναστευτικές ροές προς το νησί της Σάμου, με τους διακινητές να προσαρμόζονται επίσης στη νέα κατάσταση, διότι τα όρια του trafficking δεν κόπηκαν, σημειώνοντας συγχρόνως ελαφρά αύξηση των θαλάσσιων διελεύσεων (Marcuzzi, 2018).

Στην Κεντρική Μεσόγειο, επίσης, οι επιχειρησιακές δραστηριότητες δεν ήταν στρατηγικά επιτυχίες. Η αποτρεπτική επίδραση της Sophia και της Sea Guardian είναι υπό αμφισβήτηση. Η παράτυπη μετανάστευση στην Ευρώπη μέσω της Κεντρικής Μεσογείου αυξήθηκε τα έτη 2016 και 2017. Η αποτυχία των σχεδίων για το trafficking στη Λιβύη είναι πιο εμφανής απ’ ότι είναι στο Αιγαίο, λόγω της μη αντιστάθμισης της εκπαίδευσης του λιβυκού ναυτικού και της ακτοφυλακής. Παράλληλα, στο Αιγαίο, οι δύο επιχειρήσεις έχουν επικριθεί ευρέως για το γεγονός ότι δεν επηρεάζουν τις ρίζες των απειλών ασφαλείας από το Νότο (Marcuzzi, 2018).

Τα νότια σύνορα της Ε.Ε. στη Μεσόγειο Θάλασσα ωθούν περισσότερα άτομα να φτάσουν στη Ευρώπη με παράνομα μέσα. Ο θαλάσσιος χώρος εγείρει σημαντικά νομικά ζητήματα, τα οποία επιλύονται από το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Το

Δίκαιο της Θάλασσας θεσπίζει νομικές υποχρεώσεις για την έρευνα και διάσωση ατόμων, χωρίς να εφαρμόζεται πλήρως από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη (Fernández, 2016).

Συμπεράσματα

Καταλήγοντας σε ένα συμπέρασμα, παρατηρούμε ότι το εμπόριο ανθρώπων έχει παρουσιάσει ιδιαίτερες αντιδράσεις σε ολόκληρη την περιοχή της Μεσογείου. Η κατανόηση των διακρίσεων της εγκληματικής δραστηριότητας της εμπορίας ανθρώπων από τα αρμόδια όργανα είναι επιτακτική, εάν οι αρχές επιβολής του νόμου είναι αποτελεσματικές στον εντοπισμό διακινητών και λαθρεμπόρων. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να διασφαλιστεί η παροχή ορθών μέσων αντιμετώπισης σε όλα τα άτομα που εμπλέκονται. Μια πρόκληση που αντιμετωπίζει η νομοθεσία, ως εργαλείο για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, θεωρείται το πολύπλευρο διαστάσεων πρόβλημα. Αυτό επιδεινώνεται από την πολεμική κρίση και τις εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις που συμβαίνουν παγκοσμίως, οι οποίες είναι βέβαιο ότι ενθαρρύνουν το φαινόμενο. Οι άνθρωποι εξακολουθούν να εγκαταλείπουν τις χώρες τους για μετεγκατάσταση σε πιο ασφαλείς περιοχές, υποκειμενικά βασιζόμενοι στα δύο βασικά Πρωτόκολλα του Παλέρμο από τον UNODC. Διατηρούν την ελπίδα ότι κράτη – μέλη που δεν έχουν ακόμη επικυρώσει τη Σύμβαση θα το πράξουν σύντομα, ώστε να μπορέσουν να εξαλείψουν αυτήν τη μάστιγα, και όσα μέρη είναι συμβαλλόμενα να διασφαλίσουν την αυστηρή εφαρμογή των διατάξεων της εσωτερικής τους νομοθεσίας.

Η Ε.Ε., στα πλαίσια της Ευρώ-μεσογειακής Συνεργασίας και της Ένωσης για τη Μεσόγειο, όπως και η Ad Hoc συνεργασία, ενισχύει τις τρεις δράσεις, οι οποίες χρησιμεύουν ως πλαίσια παροχής της περιφερειακής συνοχής για τη διαχείριση του trafficking.

Παράλληλα, η ασφάλεια των συνόρων σε χερσαίο και υδάτινο έδαφος στοχεύει στην εσωτερική ασφάλεια της Ε.Ε. Εντός των χωρών της Μεσογείου, μία κοινή πορεία διαχείρισης συνόρων θα μπορούσε να αποτελέσει μία κατακερματισμένη πολιτική με εσωτερικές, εξωτερικές και ηθικές προκλήσεις χωρίς ορθές πολιτικές προώθησης του διεθνούς δικαίου, αλλά και του δικαίου της θάλασσας για την προστασία της ανθρώπινης ζωής.

Για την εξάλειψη των παράνομων ταξιδιών μεταφοράς ανθρώπων στη Μεσόγειο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προσδιόρισε την αναγκαιότητα μιας συνολικής προσέγγισης της διακίνησης. Η προσέγγιση συνδυάζει τον αποτελεσματικότερο έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. και την αυξημένη εξωτερική δράση σε

όλες τις υπάρχουσες και αναδυόμενες διαδρομές της Ανατολικής, Κεντρικής και Δυτικής Μεσογείου με την προσθήκη των επιχειρησιακών σχεδίων Poseidon, Hera-Minerva-Indalo, Triton, Sophia, Themis και Terra.

Τέλος, σημαντικό αντίκτυπο στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων παρουσιάζει η άμεση συνεργασία των οργανισμών Frontex και NATO με την Ε.Ε. Η δημιουργία των οργανισμών βασίζεται αφενός στην ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων, μέσω συνεννόησης με κράτη – μέλη της και τις αρμόδιες τρίτες χώρες, και αφετέρου στηρίζεται στη θεμελίωση στρατιωτικών και μη στρατιωτικών προσπαθειών για την αντιμετώπιση του φαινομένου που δε δύναται να αντιμετωπιστεί από την ανοιχτή θάλασσα αντίστοιχα.

Παρατηρείται πως οι άνθρωποι που διακινούνται λαθραία γίνονται θύματα εμπορίας και για το λόγο της αποπληρωμής του υποχρεωτικού ταξιδιού τους. Οι άνθρωποι που μεταφέρονται παράνομα είναι κυρίως από τη Νότια Μεσόγειο, οι περισσότεροι από τους οποίους αποβιώνουν κατά το ταξίδι τους στην έρημο ή με βάρκες από τη Λιβύη προς την Ιταλία. Για το λόγο αυτό, βασική προϋπόθεση συνιστά η ενεργοποίηση των μηχανισμών πολιτικής προστασίας της Ε.Ε. προκειμένου να ενισχυθεί η ήδη υπάρχουσα συνεργασία για την πολιτική προστασία.

Βιβλιογραφία

- United Nations. (2000). Human Trafficking - UNODC. Retrieved November 16th 2021 from: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/human-trafficking.html>
- Oster, G. (2016). The History of Human Trafficking - Hanking for History. Retrieved November 16th 2021 from: <https://hankingforhistory.com/the-history-of-human-trafficking/>.
- Homeland Security. (2021). What Is Human Trafficking? – Blue Campaign – DHS.gov – An official website of the U.S. Department of Homeland Security – Homeland Security – Retrieved November 16th 2021 from: <https://www.dhs.gov/blue-campaign/what-human-trafficking>.
- Ventrella, M. (2010, July 21st). *The Control of People Smuggling and Trafficking in the EU: Experiences from the UK and Italy* (pp. 4, 10, 17 – 18, 22, 64) – Law and Migration – Pages 1-276 – Doi: [10.4324/9781315615011](https://doi.org/10.4324/9781315615011) – ISBN: 9781315615011 – Research Gate. Retrieved November 16th 2021 from: https://www.researchgate.net/publication/291892601_The_Control_of_People_Smuggling_and_Trafficking_in_the_EU_Experiences_from_the_UK_and_Italy.
- Grundell, L. R. (2015, May). EU Anti-Trafficking Policies: from Migration and Crime Control to Prevention and Protection. Migration Policy Centre (pp. 3 – 4) – Social and Political Science Department – Pages 1-12 – Doi: 10.2870/188504 – ISBN: 978-92-9084-284-2 – ISSN: 2363-3441 – European University Institute – Migration Policy Centre. Retrieved November 21st 2021 from: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/35745/MPC_PB_2015_09.pdf.
- H. van der Laan, P. & Smit, M. & Busschers, I. & Aarten, P. (2009, December 1st). Cross-border Trafficking In Human Beings: Prevention and Intervention Strategies for Reducing Sexual Exploitation (pp. 7, 8 – 9). Pages 3-50 – Doi: [10.4073/csr.2011.9](https://doi.org/10.4073/csr.2011.9) – Research Gate. Retrieved November 21st 2021 from: https://www.researchgate.net/publication/297689687_Cross-

[border Trafficking In Human Beings Prevention and Intervention Strategies for Reducing Sexual Exploitation.](#)

Murphy-Teixidor, A. M. & Bonfiglio, A. & Leigh, V. (2020, September 6th). Migration in West and North Africa and across the Mediterranean (pp. 216 – 217) – Pages 216-226 – PUB2020/020/L – Chapter 17 – IOM. Retrieved November 21st 2021 from: <https://publications.iom.int/books/migration-west-and-north-africa-and-across-mediterranean-chapter-17>.

Steverson, L. A. & Wooditch, A. C. (2014, January 30th). Human Trafficking – Britannica. Retrieved November 21st 2021 from: <https://www.britannica.com/topic/human-trafficking>.

Archilli, L. (2016). Irregular Migration to the EU and Human Smuggling in the Mediterranean. The Nexus between Organized Crime and Irregular Migration (p. 99) - Pages 98-13 - IEMed. Retrieved November 30th 2021 from: <https://www.iemed.org/wp-content/uploads/2021/01/Irregular-Migration-to-the-EU-and-Human-Smuggling-in-the-Mediterranean-The-Nexus.pdf>.

United Nations. (2004). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto - UNODC. Retrieved November 30th 2021 from: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>.

United Nations. (2004). Legislative Guides for the Implementation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocol Thereto (pp. 268) - UNODC. Retrieved November 30th 2021 from: https://www.unodc.org/pdf/crime/legislative_guides/Legislative%20guides_Full%20version.pdf.

United Nations. (2004). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto (pp. 6, 7 - 8, 16, 18) - UNODC. Retrieved November 30th 2021 from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

Council of Europe (2018, May 18th). European Convention on Human Rights – Council of Europe. Retrieved December 10th 2021 from: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf.

United Nations. (2006). Legislative guide for the implementation of the United Nations Convention against Corruption (p. 99) - UNODC. Retrieved December 10th 2021 from: https://www.unodc.org/pdf/corruption/CoC_LegislativeGuide.pdf.

United Nations. (2000). Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (pp. 3 - 4) - UNODC. Retrieved December 10th 2021 from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/smuggling-migrants/SoM_Protocol_English.pdf.

Council of the European Union. (2014, June 24th). European Union Maritime Security Strategy (p. 9) – Brussels – Council of the European Union. Retrieved December 18th 2021 from: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2011205%202014%20INIT/EN/pdf>.

Vai, L. (2016, July 1st). 5. The European Union's Maritime Security Strategy: Cogito Ergo Sum?: Italy and Security in the Mediterranean (pp. 100 - 102) - Pages 93-108 - Istituto Affari Internazionali (IAI) - JStor. Retrieved December 18th 2021 from: <https://www.jstor.org/stable/resrep09859.9?seq=1>.

United Nations. (2004). The obligation to extradite or prosecute (aut dedere aut judicare) (p. 2) - Final Report of the International Law Commission - United Nations. Retrieved December 18th 2021 from: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf.

Aragall, X. (2004). Border Management and Migration in the Mediterranean Region (pp. 1 – 2) – Pages 1-4 – Euromed Policies and Regional Programmes Department European Institute of the Mediterranean (IEMed) – IEMed. Retrieved

December 22nd 2021 from: <https://www.iemed.org/publication/border-management-and-migration-in-the-mediterranean-region/>.

European Union. (2021). European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI) - Regional Indicative Programme (2011-2013) for the Euro-Mediterranean Partnership (pp. 14 – 15) – European Union. Retrieved December 22nd 2021 from: [https://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/regional_indicative_programme_\(2011-2013\)_en.pdf](https://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/regional_indicative_programme_(2011-2013)_en.pdf).

Wolff, S. (2008, June). Border Management in the Mediterranean: Internal, External and Ethical Challenges (pp. 254, 255, 258 – 259) – Volume 21, Number 2 – Pages 253-271 – Doi: [10.1080/09557570802021030](https://doi.org/10.1080/09557570802021030) – Cambridge Review of International Affairs - Research Gate. Retrieved January 5th 2021 from: https://www.researchgate.net/publication/249017147_Border_Management_in_the_Mediterranean_Internal_External_and_Ethical_Challenges.

Salt, J. (2002, December 16th). Trafficking and Human Smuggling: A European Perspective (p. 32) – International Migration – IOM UN Migration - Volume 38, Issue 3, Spacial Issue 1 2000 – Pages 31-56 – Doi: <https://doi.org/10.1111/1468-2435.00114> - Wiley Online Library. Retrieved January 5th 2021 from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-2435.00114>.

UNODC. (2022). Travaux Préparatoires of the negotiations for the elaboration of the United Nations Convention against Organized Crime and the Protocols thereto – United Nations. Retrieved January 10th 2022 from: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoires.html>.

UNODC. (2022). Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime – United Nations. Retrieved January 10th 2022 from: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/background/adhoc-committee.html>.

UNODC. (2006). Travaux Préparatoires of the negotiations for the elaboration of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto (pp. ix, xxiv – xxv, xxvi) – United Nations. Retrieved

January 10th 2022 from: https://www.unodc.org/pdf/ctoccop_2006/04-60074_ebook-e.pdf.

Cassarino, J. P. (2005). Migration and Border Management in the Euro-Mediterranean Area: Heading towards New Forms of Interconnectedness (pp. 1 – 3) – IEMed. Retrieved January 10th 2022 from: <https://www.iemed.org/publication/migration-and-border-management-in-the-euro-mediterranean-area-heading-towards-new-forms-of-interconnectedness/>.

OSCE. (1999, September). Trafficking in Human Beings: Implications for the OSCE – OSCE. Retrieved January 25th 2022 from: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/b/16709.html#p21>.

Campesi, G. (2014, November 6th). Frontex, the Euro-Mediterranean Border and the Paradoxes of Humanitarian Rhetoric (p. 127) – South East European Journal of Political Science, Volume II, Issue 3 – Pages 126-134 – Criminal Justice, Borders and Citizenship Research Paper No. 2519410 – Doi: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2519410> - SSRN. Retrieved January 25th 2022 from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2519410.

European Union. (2012, October 26th). Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union (p. 76) – European Union. Retrieved January 30th 2022 from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>.

Frontex. (2014, February 13th). Handbook to the Operational Plan – Joint Maritime Operations (p. 6) – Frontex. Retrieved January 30th 2022 from: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2017/feb/eu-frontex-handbook-joint-maritime-operations-censored.pdf>.

Moreno-Lax, V. (2011, March 31st). Seeking Asylum in the Mediterranean: Against a Fragmentary Reading of EU Member States' Obligations Accruing at Sea (p. 6) - International Journal of Refugee Law, Vol. 0, No. 0 – Pages 1-47 – Doi: 10.1093/ijrl/eer005 – Academia.edu. Retrieved January 30th 2022 from: https://www.academia.edu/4572562/Seeking_Asylum_in_the_Mediterranean_Against_a_Fragmentary_Reading_of_EU_Member_States_Obligations_Accruing_at_Sea_IJRL_2011.

European Union. (2004, October 26th). Council Regulation (EC) No 2007/2004 (pp. 3 – 5) – European Union. Retrieved January 30th 2022 from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R2007&from=EN>.

European Council. (2022, March 24th). Migration flows in the central Mediterranean route – European Council. Retrieved February 10th 2022 from: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/central-mediterranean-route/>.

European Council. (2022, March 24th). Migration flows in the Eastern Mediterranean route – European Council. Retrieved February 10th 2022 from: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/eastern-mediterranean-route/>.

European Council. (2022, March 24th). Saving lives at sea and targeting criminal networks – European Council. Retrieved February 10th 2022 from: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/saving-lives-at-sea/>.

Frontex. (2015, February). Saving Operational Plan (Main part) (p. 5). Retrieved February 15th 2022 from: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2017/feb/eu-frontex-operationa-hera-op-plan-2015.pdf>.

Jean Monnet. (2018, September). Institutional Budgetary Challenges in the EU caused to the EU by the refugee crisis part 2 – Jean Monnet Chair. Retrieved February 15th 2022 from: <http://jeanmonnetchair.eubga.uom.gr/wp-content/uploads/2018/09/Institutional-Budgetary-Challenges-in-the-EU-caused-to-the-EU-by-the-refugee-crisis-part-2.pdf>.

European Court. (2021). Frontex’s support to external border management: not sufficiently effective to date (p. 56) – European Court. Retrieved February 22nd 2022 from: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_08/SR_Frontex_EN.pdf.

Frontex. (2010, October 10th). Joint Operation Triton (Italy) – Frontex. Retrieved February 22nd 2022 from: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/focus/joint-operation-triton-italy--ekKaes>.

Fernández, F. V. (2016, December). The European Operations in the Mediterranean Sea to Deal with Migration as Symptom: from the Italian Operation Mare Nostrum to Frontex Operations Triton and Posseidon, EUNAVFOR – Med and Nato’s Assistance in the Aegean Sea (pp. 97, 101 – 101, 103, 107 – 108) – 20 Sybil – Pages 93-117 – Doi: [10.17103/sybil.20.07](https://doi.org/10.17103/sybil.20.07) – Research Gate. Retrieved February 22nd 2022 from: https://www.researchgate.net/publication/312567162_THE_EUROPEAN_OPERATIONS_IN_THE_MEDITERRANEAN_SEA_TO_DEAL_WITH_MIGRATION_AS_A_SYMPTOM_FROM_THE_ITALIAN_OPERATION_MARE_NOSTRUM_TO_FRONTEX_OPERATIONS_TRITON_AND_POSSEIDON_ON_EUNAVFOR-MED_AND_NATO'S_ASSISTAN.

Tardy, T. (2017, November 1st). Operation Sophia’s world: Changes and challenges (pp. 1 – 2) – European Union Institute for Security Studies (EUISS) – Pages 1-4 – JStor. Retrieved February 25th 2022 from: <https://www.jstor.org/stable/resrep17451?seq=4>.

Tsirogianni, C. (2018, January). Operation EU Actions and Interagency Cooperation Facing the Migration Crisis (p. 12) – Pages 1-44 – Jean Monnet European Centre of Excellence – National and Kapodistrian University of Athens. Retrieved February 25th 2022 from: <https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/06/Tsirogianni-EU-ACTIONS-FACING-THE-MIGRATION-CRISIS.pdf>.

European Council. (2015, May 18th). Council Decision (CFSP) 2015/778 of 18 May 2015 on a European Union military operation in the Southern Central Mediterranean (EUNAVFOR MED) (pp. 32 – 33) – European Council. Retrieved March 10th 2022 from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015D0778&rid=7>.

- Ventrella, M. (2016, August 5th). The impact of Operation Sophia on the exercise of criminal jurisdiction against migrant smugglers and human traffickers (pp. 4, 9 – 10) – Zoom in 30 – Pages 3-18 – Qil. Retrieved March 10th 2022 from: <http://www.qil-qdi.org/impact-operation-sophia-exercise-criminal-jurisdiction-migrant-smugglers-human-traffickers/>.
- Frontex. (2018). Operation Themis (Italy) – Frontex. Retrieved March 10th 2022 from: <https://frontex.europa.eu/we-support/main-operations/operation-themis-italy-/>.
- Dibenedetto, A. G. (2018, March 29th). Operation Themis and its meaning for Italy (p. 4) – Pages 1-7 – Centro Studi Internazionali. Retrieved March 10th 2022 from: <https://cesi-italia.org/en/articoli/825/operation-themis-and-its-meaning-for-italy>.
- Marcuzzi, S. (2018, December 1st). NATO-EU maritime cooperation: for what strategic effect? (pp. 1 – 4) – NATO Defense College – No. 7 – Pages 1-4 – Retrieved March 18th 2022 from: <https://www.jstor.org/stable/resrep19855?seq=1>.
- Larsen, J. (2019, January 1st). The Two Cases of EU Maritime Security Operations (p. 20) – Pages 13-23 – The European Union as a Security Actor: Perspectives from the Maritime Domain – Danish Institute for International Studies – JStor. Retrieved March 18th 2022 from: https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep21442.4.pdf?refreqid=excelsior%3A72e82692613d636193b50fe9ce96d138&ab_segments=0%2Fbasic_phrase_search%2Fcontrol&origin=&acceptTC=1.
- NATO. (2016, July). NATO's Deployment in the Aegean Sea – NATO. Retrieved March 25th 2022 from: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160627_16_07-factsheet-aegean-sea-eng.pdf.
- NATO. (2016, February 26th). Statement by the NATO Secretary General on NATO support to assist with the refugee and migrant crisis – NATO. Retrieved April 10th 2022 from: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_128372.htm.

Department of the State. (2019, June). Trafficking in persons report (p. 18) – Pages 1-538 – Department of State – Relief Web. Retrieved April 15th 2022 from: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf>.

Frontex. (2022, April 2nd). Frontex launches new land operation – Frontex. Retrieved April 18th 2022 from: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-new-land-operation-WvWfMr>.